

NYTT OM

RANA BIBLIOTEK
NO 1 RANA

FRA NAVFs SEKRETARIAT
FOR KVINNEFORSKNING

NR. 5 — DES. 1980

KVINNEFORSKNING

Nytt om kvinneforskning kommer med 4-5 nr. i året. Bidrag og kommentarer sendes til NAVFs sekretariat for kvinneforskning, Munthesgt. 29 - Oslo 2. Telefon (02) 56 52 90

NAVFs sekretariat for kvinneforskning
Munthesgate 29, Oslo 2
Tlf: 02/ 56 52 90
Postgiro: 5 14 71 60

Sekretariatets styre:

Universitetsstipendiat Hanne Haavind, leder
Professor Harriet Holter
Forskningsstipendiat Hildur Ve, p.t. universitetslektor
Forskningsstipendiat Sidsel Larsen
Førsteamanuensis Ottar Hellevik
Konsulent Anne Kari Lande Halse
Amanuensis Mette Qvortrup
Førsteamanuensis Ida Blom, observatør fra Rådet for humanistisk
forskning, NAVF.

Varamedlemmer:

1. Førsteamanuensis Tove Stang Dahl
2. Amanuensis Ingrid Eide
3. Byråsjef Audun Edwardsen

I sekretariatet:

Førstekonsulent Nina Gornitzka, daglig leder
Konsulent Maren Brit Baadshaug
Kontorfullmektig Guro Helgerud

"Nytt om kvinneforskning",

Redaktører: Nina Gornitzka og Maren Brit Baadshaug
Omslag: Kari Rolfsen

INN H O L D

Kvinnerett - viktig område innenfor kvinneforskningen. Om kvinneverettslige studier. Av Marit Halvorsen....s.	1
Om forskningsformidling. Rapport fra en studiereise i USA våren 1980. Av Mette Janson.....s.	13
Kvinneforskning i India. Av Vijay Rukmini Rao.....s.	16

BOKOMTALE:

Det Kriminelle kjønn, om barnefødsel i dølgsmål, abort og prostitusjon, bidrag til norsk kvinnehistorie. Av Anne-Marit Gotaas, Brita Gulli, Kari Melby og Aina Schiøts. Omtale av Ida Blom.....s.	22
Minneord om Gunnar Qvist. Av Ida Blom.....s.	26

MØTER, SEMINARER, KONFERANSER:

Seminar om forholdet mellom kvinneforskningen og kvinnebevegelsen, 18.-19. september 1980 Sundvolden Hotel.....s.	28
Seminar om kvinner, datateknologi og arbeid, 29. oktober 1980.....s.	31
Kvinner og høyere utdanning, Norsk Studentunions kvinnekonferanse 10.-11. oktober 1980.....s.	33
Medisinsk kvinneforskning i Danmark, 31.10-1.11.1980.....s.	34
Kvinner i norsk almenmedisinsk praksis, dagsseminar 25.11.1980.....s.	36
Flere kvinner til medisinsk forskning, orienteringsmøter 10.-12. desember 1980.....s.	37
Kvinner og politikk, møte i Oslo 18.-20.11.80....s.	38

LITT AV HVERT

Grunnforskningens vilkår i Norge under komitebehandling.....s.	39
Dansk kvinneforskning - informasjon og dokumentasjonstjenester.....s.	40
Hvem vil knytte internasjonale psykolog - kon-takter?.....s.	42
Vedrørende Center for samfundsvidenskabelig kvindeforskning.....s.	43

Oversikt over hovedfagsoppgaver/magistergradsavhandlinger med spesiell vekt på kvinnespørsmål. Vår/høst 1979.s.	45
---	----

Oversikter over finansieringskilder - samfunns- vitenskap.....	s. 47
Publikasjoner innkommet til redaksjonen.....	s. 49
Seminar om prosjekt- og søknadsutforming.....	s. 52

KVINNERETT - VIKTIG OMRÅDE INNENFOR KVINNEFORSKNINGEN

Om kvinneverettslige studier.

Av Marit Halvorsen

Det finnes ennå ingen samlet fremstilling av kvinneverettens hovedområder. Men stensilserien "Kvinneverettslige studier", som utgis av Avdeling for kvinneverett, gir et godt innblikk i faget og behandler sentrale emner.

Ved fortløpende lesing av studiene er det to ting som er slående:

For det første at ekteskapet er så bestemmende for kvinners status og rettigheter. Ekteskapstatus bestemmer f.eks. trygderettigheter. Dessuten medfører ekteskapet normalt hjemmearbeid som er dårlig rettsbeskyttet. Lønnsarbeid er også en faktor som bestemmer kvinners status og rettigheter, men det ser på mange måter ut som om ekteskapet er overordnet.

For det annet at disse studiene som omhandler så mange forskjellige emner, har så mange felles trekk.

"Kvinneverettslig teori og metode" er et spørsmål som har vært gjenstand for diskusjon og videreutvikling så lenge faget har eksistert. Ingen har ennå gjort noen systematisk undersøkelse av hvilke metoder kvinneverettslige forfattere har benyttet, eller av hvilke teorier de bygger på og utvikler. Uten å ha undersøkt grundig synes jeg likevel det er mulig å gi noen antydninger. Og jeg tror det er riktig å si at forfatterne befinner seg innenfor samme tradisjon og teoretiske retning.

Det som gjør et arbeid "kvinneverettslig", er for det første utgangspunktet. Kvinneverettslige forfattere legger vekt på å behandle problemer som angår kvinners virkelighet. Det blir da helt avgjørende å vite noe om hva som skiller kvinners virkelighet fra menns. Dette utgangspunktet er medbestemmende for utvelgelsen av kvinneverettslig interessante områder.

I behandlingen av rettsspørsmål følger kvinneverettslige forfattere "vanlig juridisk metode". Men fordi det er en målsetting å finne frem til hvordan reglene faktisk virker for kvinner, kan vektleggelsen på de enkelte rettskildedefaktorer bli annerledes enn innenfor den "tradisjonelle" rettsvitenskapen. Sammenhengen kvinnekjønn - rett, og forskjellsbehandlingen, viser seg ofte ikke før en har fulgt regelen helt ut i praksis. En annen mye brukt metode er å

sammenligne kvinner med kvinner, og kvinner med menn. Slik komparativ metode gir muligheter for å belyse rettssystemets innebygde skjevheter, og for å gi noen forklaringer vanlig juridisk metode ikke gir.

Kvinnerettslige forfattere foretar alltid en vurdering av reglene ut fra noen spesielle hensyn. Disse hensyn kalles ofte grovt og unøyaktig "kvinnens interesser". Bak dette interessebegrepet ligger særlig tre krav:

- rett til penger
- rett til selvbestemmelse
- likhet

Rett til penger er et viktig krav fordi kvinner faktisk ofte ikke har penger og har mindre penger enn menn. Økonomisk selvstendighet er en forutsetning for frigjøring. Rett til selvbestemmelse gjelder rett til å bestemme over egen kropp og eget liv. Det omfatter f.eks. både rett til selvbestemt svangerskap og rett til vern om fysisk og psykisk integritet. Likhets innebærer likestilling mellom kvinner og likestilling mellom kjønnene. Likheten skal ligge i resultatet, hvorav følger at ulike grupper må behandles forskjellig.

Det spesifikt kvinneverettslige ligger altså i utgangspunktet for undersøkelsen, i noen grad i metodene som brukes, og i vurderingen.

Jeg skal gi et kort referat av hver avhandling. Målsettingen har vært å beskrive hvilket rettsområde som behandles, eventuelt hvilke regler på området, og å si litt om metoden og hvilke hensyn forfatteren legger til grunn ved vurdering av reglene.

Nr. 1. Ekteskapet, den moderne husmannskontrakten.

Noen kvinneverettslige problemstillinger. Av Tove Stang Dahl.

Stang Dahl introduserer teorien om "det tredelte forsørgersystemet" - en teori som er basis for mange kvinneverettslige arbeider. Voksne kvinner har tre hovedkilder til livsopphold: ekteskap, lønn og trygd. De kan forekomme i ulike kombinasjoner, og kvinner kan pendle frem og tilbake mellom dem avhengig av livssituasjon. Men ekteskapet er ofte den eneste forsørgelsesilden, eller den viktigste, og det finnes trekk i rettssystemet, og i samfunnet forøvrig, som på ulike måter gir uttrykk for at det bør være slik.

Ekteskapskontrakten sammenlignes med husmannskontrakten. Husmoren av i dag har i likhet med husmannen fra tidligere tider arbeidsplikt, men ikke regulert arbeidstid, boplikt, og hun mottar lite kontante penger. Arbeidslønnen består i naturalier til livsopphold. Husmorens vilkår, som husmannens, er avhengig av husbondens hjertelag og økonomiske forhold.

Stang Dahl gir eksempler på at hjemmearbeidet gir få rettigheter sammenlignet med annet arbeid. Ektemannen vinner fordeler i form av tilleggstrygder og skattefradrag. Gifte kvinners rettsbeskyttelse mot legemskrenkelser er både faktisk og rettslig svakere enn for ugifte kvinner. Ugifte mødre og gifte kvinner som mister forsørgeren ved død eller samlivsbrudd, får selvstendige trygderettigheter, men både juss og praksis tenderer mot å skyve disse kvinnene over i ekteskapsforsørgelse eller lønnsarbeid. Arbeidsrettsreglene er imidlertid ikke utformet med tanke på at arbeideren kan ha omsorg for barn. Slik kan de bidra til å tvinge kvinner tilbake til ekteskapet som forsørgelseskilde.

Privatforsørgelse er en usikker kilde til livsopphold. Den gir få rettigheter og gjør hustruen avhengig av mannens velvilje.

Nr. 2. Fødselsrett og likhet. Et kvinneperspektiv. Av Marianne Fastvold.

Fastvold redegjør for fødselen som et samlingspunkt for rettsforhold. Fødselen angår kvinner på tvers av bakgrunn, utdanning, yrke, alder og bosted, og den angår kvinner på en helt annen måte enn menn. Fødselsjuss er "utforsket" område. Fødselsretten omfatter rettsforhold som angår forebygging og avbrytelse av svangerskap, graviditets- og nedkomstrettigheter, permisjonsrettigheter og oppsigelsesvern.

Fastvold formulerer kvinners fødselsrettslige interesser i tre hovedkrav:

1. Rett til selvbestemt fødsel.

Her er nøkkelordene rett til prevensjon og abort.

2. Rett til like og gode vilkår som fødselsarbeidere.

Kvinner må ha rett til å være gravide, føde og amme under skikkelige økonomiske, sosiale og medisinske forhold.

3. Rett til valg av livssituasjon etter fødselsarbeidet.

Avlastning i omsorgsarbeidet og mulighet til lønnsarbeid er to sentrale spørsmål.

Hun konsentrerer seg om de to siste kravene og behandler forskjellige kvinners - ugifte, gifte, enslige, samlevende, utearbeidende og hjemmearbeidende - eksisterende rettigheter. Ved å sammenligne kvinner med kvinner analyserer hun fødselsrettens likhetsbegrep.

Som fødselsarbeidere er kvinners vilkår ikke like. Fastvold beskriver de sentrale økonomiske fødselsrettighetene for lønnsarbeidere, hjemmearbeidere og ugifte mødre og påviser hvordan forhold til menn, geografisk og sosial ulikhet danner mønstre for disse gruppens ulike vilkår.

Når det gjelder kravet om rett til valg av livssituasjon etter fødselsarbeidet, stilles ulike grupper nokså likt. Gjennom å se på mødres faktiske valgmuligheter og gi eksempler fra lovgivningen, viser hun hvordan mødrene i stor utstrekning skyves inn i privat økonomisk avhengighet med eneansvar for barneomsorg. Denne form for "likeliggjøring" er en slags negativ likestilling av kvinner som ikke er i vår interesse.

Kravet om selvbestemt fødsel blir tatt opp i nr. 8 og nr. 12, se nedenfor.

Nr. 3. Kvinner og navnelov. Av Anne Barlaug.

Barlaug behandler forslaget til ny navnelov (som ble vedtatt med noen endringer 8.6.1979).

Reglene om slektsnavn settes inn i en samfunnsmessig sammenheng. Hun viser hvordan navneretten har en formell og synbar symbolfunksjon for den stilling kvinner inntar i samfunnet.

I det mannsdominerte samfunnet får kvinner menns, navn og mister retten til det, etter spesielle regler som sier noe om forholdet mellom menn og kvinner, og mellom menn. Slik blir navneretten et kjennetegn på patriarkatet. I det formelt likestilte samfunnet gjøres navneretten kjønnsnøytral og kvinners navnerettslige selvstendighet styrkes.

Barlaug stiller spørsmål om i hvilken grad en formell navnerettslig likestilling kan gjøre annet enn å bidra til å skjule kvinneundertrykkingen slik kjønnsnøytrale regler ofte gjør.

Nr. 4. Årsrapport fra Juridisk Rådgivning for Kvinner 1977.

Se nedenfor under nr. 13.

Nr. 5. Omfordeling eller forfordeling gjennom skattereglene. En kvinneverettslig interesseanalyse. Av Anne Hellum, Marianne Kjøllesdal og Annie Krefting.

Skattereglene settes i forhold til teorien om det tredelte forsørgersystemet. De er ett av mange midler som kan anvendes for å regulere og kontrollere kvinners forhold til de ulike forsørgelsesmulighetene.

Forfatterne undersøker skatteregler som idag særlig angår kvinner, Familiebeskatningsutvalgets innstilling (NOU 1976:12) og Stortingsmelding nr. 61 om inntektsfordeling og skattepolitikk for å se hvorvidt kvinners interesser blir ivare tatt på tre områder:

- Rett til lønnsarbeid.
- Rett til kontanter.
- Rett til økonomisk selvstendighet.

Reglene om sambeskatning av ektefeller, om særskilt ligning for ektefeller og for kvinner i felles bedrift, om hustrufradrag for barnepassutgifter (som tilkommer utarbeidende kvinner) og om barnetrygd, beskrives og vurderes. Bondekvinners formelle og faktiske rett til særskilt ligning sees i forhold til deres krav om å bli sett på som selvstendige yrkesutøvere.

Deretter behandles Familiebeskatningsutvalgets forslag om modifisert individbeskatning som erstatning for sambeskatningsreglene, personfradrag i stedet for klassefradrag og omsorgsfradrag for begge foreldre i stedet for hustrufradrag.

Til tross for at likestilling var en av utvalgets målsettinger, ivaretar forslaget kvinners interesser dårlig eller ikke i det hele tatt. Kjønnsmønstre regulerer som i virkeligheten angår kvinner - f.eks. reglene om ligning av ektefeller i felles bedrift - er ikke tatt opp selv om reform er påkrevet. Den viktigste virkningen av forslaget om individbeskatning med personfradrag blir utjevning av inntektsskjevheter mellom menn. Antydningen om å dele barnetrygden mellom foreldrene fratar hjemmearbeidende kvinner rett til ofte svært nødvendige kontanter.

Skatt er et av de offentlige virkemidler som brukes til å regulere kvinners liv og samfunnsmessige status. De reglene vi har, støtter opp om kvinners rolle som hjemmearbeidere. De nye forslagene gjør det samme, om enn i kjønnsnøytrale og likestilte ordelag.

Forfatterne skisserer til slutt noen endringer som kan bidra til å fremme kvinners frigjøring og kommer med både langsiktige og kortsiktige løsninger som det er opp til kvinnebevegelsen og enkeltkvinner å diskutere videre.

Nr. 6. Fra husmorrettens spesielle del: Folketrygdlovens regel om forhøyet hjelpestønad til funksjonshemmede barn. Prøveforelesning til den filosofiske doktorgrad. Av Tove Stang Dahl.

Stang Dahl introduserer husmorrettbegrepet. Ved å trenge ned i en liten setning i en regel i Folketrygdloven, gir hun en brikke til utviklingen av et nytt rettsområde. Et typisk trekk ved husmorretten er lovusynligheten. Det fremgår ikke av rettsregelen at det er husmødre og hjemmearbeidets rettsstilling det dreier seg om.

Hun undersøker praksis omkring regelen i Folketrygdlovens § 8-2 1. ledd bokstav b, som gir rett til kompensasjon for ekstraavgifter som følger med å ha et funksjonshemmet barn hjemme i stedet for på institusjon. Det viser seg at trygdemyndighetene håndhever en "husmorregel" som får store konsekvenser for retten til stønaden. Husmorregelen går i korthet ut på at alle gifte kvinner vurderes som hjemmевærende husmødre inntil det motsatte er bevist. Kvinnen må sannsynliggjøre at hun ville ha vært yrkesaktiv hvis hun ikke hadde hatt det funksjonshemmede barnet.

Retten til forhøyet hjelpestønad er nemlig ikke bare betinget av barnets funksjonshemming, men av at den av familiemedlemmene (i praksis moren) som pleier barnet, har et inntektstap. Kommer trygdemyndighetene til at moren i alle fall ville ha vært hjemmевærende - fordi hun har andre små barn, har påtatt seg ansvaret for gamle eller syke familiemedlemmer e.l. - foreligger ikke inntektstap og forhøyet hjelpestønad ytes ikke.

Stang Dahl viser hvor urettferdig husmorregelen virker, og hvordan samfunnet på denne måten utnytter husmødrenes svake stilling.

Nr. 7. Referat fra Det andre nordiske kvinnejuristmøtet på Spåtind, våren 1977.

De nordiske kvinnejuristmøtene arrangeres hvert annet år på omgang i de skandinaviske land. Møtene har hatt stor betydning for utviklingen av faget. Som direkte følge av møtene kom kvinneverettskurser i gang i København, Århus og Lund.

I referatet finnes innledninger om en mengde kvinneverettslige emner

- kvinner og offentlig planlegging, særlig m.h.t. barnehagelover
- ekteskapslovgivning
- kvinner som ofre for vold
- kvinnejuridisk forskning - kvinneverett som spesialfag

for å nevne noen.

Både Norge, Sverige og Danmark er representert med innlegg på flere av emnene.

Referatet gir god oversikt over noen kvinneverettslige problemstillinger, og over arbeidet med kvinneverett som fag i en tidligere fase.

Nr. 8. Livmorens juss og politikk: En rettslig belysning av graviditetstest og menstruell regulering. Av Mette Borchgrevink.

Borchgrevink tar opp kvinners rett til kontroll av egen fruktbarhet ved hjelp av enkel medisinsk teknologi. Hun spør om denne teknologi må være underlagt legeprofesjonens monopol, eller om kvinnene selv bør kontrollere den. Hun tar også opp lovgivningens betydning i fødselsretten.

Borchgrevink befatter seg med den del av fødselsretten som omfatter tiden før fødselen, og det som Fastvold i nr. 2 kaller rett til selvbestemt fødsel. Norske kvinner har i dag ikke fri adgang til graviditetstester slik kvinner i f.eks. Sverige og England har. Forfatteren diskuterer hvorvidt det er rettslige hindringer for at vi selv skal kunne kjøpe testene og utføre dem. Hun undersøker om testene er så kompliserte eller farlige at legkvinner ikke bør bruke dem.

Hun kommer frem til at det ikke er noen rettslige hindringer, og at norske kvinner må forutsettes å være like kompetente til å bruke testene som utenlandske kvinner. Hindringen representeres av legemonopolet. Det ser ut til at årsaken til restriksjonene ligger i profesjonens ønske om kontroll av dette området.

Videre tar hun opp menstruell regulering eller mensekstraksjon(MR). På en ganske enkel måte kan en ved hjelp av billig engangsutstyr suge ut innholdet i livmoren. Mensekstraksjonen kan sees både som personlig kroppspleie - kvinner kan på denne måten unnagjøre en ellers kanskje smertefull og langvarig menstruasjon på noen få minutter - som prevensjonsmetode eller som en tidlig abortmetode. Metoden er så enkel at den ikke behøver utføres av leger.

Hun drøfter hvorvidt MR skal karakteriseres som abort og mener at bl.a. tidsfaktoren (MR kan brukes inntil 14 dager etter uteblitt menstruasjon og før graviditet kan fastslås) gjør MR mer lik f.eks. spiral, altså et prevensjonsmiddel, enn abort. Hvis MR skal karakteriseres som abort, spør hun om straffebestemmelsen mot den som medvirker til illegal abort eller kvakksalverlovens straffebestemmelser kan anvendes. Etter hennes skjønn taler både rettslige og faktiske argumenter mot slik lovanvendelse.

Om disse enkle metodene blir tilgjengelige for alle kvinner, vil det bety et viktig skritt på veien mot selvbestemt svangerskap.

Nr. 9. Våre oldemødres rett til penger. Om lov om formuesforholdet mellom ektefeller, særlig om hustruens rådighet over hva hun erverver ved personlig arbeid. Av Kirsti Mejdell.

Formuesforholdet mellom ektefeller bygget før loven av 1888 på flere hundre års sedvanerett og enkelte spredte lovbestemmelser. Loven av 1888 skulle bl.a. rydde opp i de uklare reglene omkring opprettelse av særeie. Dessuten ble det vedtatt at gifte kvinner skulle være myndige.

Mannen hadde - og fortsatte å ha - rådighet over fellesboet. Men ett unntak ble gjort: Kvinner som hadde lønnsarbeid, kunne selv råde over lønnen.

Mejdell undersøker lovforarbeider og ser på samfunnsforholdene i siste halvdel av forrige århundre for å finne svar på hva som lå bak en lovreform som på denne måten svekket menns økonomiske stilling og makt over hustruen.

Regelens utforming og motiver gjør det klart at den er myntet på kvinner fra arbeiderklassen - det var nesten bare de som tok lønnsarbeid. Mejdell ser på lovbehandlingen i departement og Storting og mener at regelen må sees som

forsøk på å avhjelpe sosial nød i arbeiderklassen. De store samfunnsendringene som fulgte industrialiseringen gav seg bl.a. utslag i svært mye alkoholisme, først og fremst blant menn. Ved å gi kvinner som var gift med slike arbeidere rådighet over egen lønn, kunne hun bedre forsørge familien og derved spare penger for fattigkassen.

Nr. 10. Årsrapport for Juridisk Rådgivning for Kvinner 1978.
Se nedenfor under 13.

Nr. 11. Gjenlevende ektefelle og andre enker. En kvinneverettslig sammenligning av retten til offentlig forsørging, særlig med henblikk på etterlattepensjon. Av Astrid Gjelsvik og Elisabeth Dons Wankel.

Gjelsvik og Dons Wankel gir en fremstilling av hvilke muligheter kvinner som mister sin private forsørgelse har til å bli offentlig forsørget, altså få trygd.

Ca. 99% av dem som får etterlattepensjon og ca. 90% av alle enslige forsørgere er kvinner. Det er en nær sammenheng mellom det faktum at kvinner så ofte er privatforsørget og at kvinner i all hovedsak utgjør disse trygdemottakergruppene.

Forfatterne utvider enkebegrepet til å omfatte alle kvinner som mister sin private forsørger, enten hun er gjenlevende ektefelle eller samboer, separert, skilt, etterlatt familiepleier eller forsørgeren ikke gir henne penger. På denne måten henleder de oppmerksomheten på at ulike grupper kvinner har samme stønadsbehov uavhengig av årsaken til forsørgertapet.

De har valgt å fordype seg i gruppen "enker med død forsørger", og sammenligner alle de andre enkene med dem. Denne sammenligningen viser at en kan sette opp en rangordning etter lovens og trygdemyndighetenes gradering av trygdesøkerne som "verdige", "mindre verdige" og "uverdige" trengende.

Samme livssituasjon gir altså helt ulike rettigheter i trygdesystemet, fordi retten knyttes til hvilket forhold enken hadde til forsørgeren og ikke til behovet for forsørgelse. Dette harmonerer dårlig med Folketrygdlovens formål.

Nr. 12. Selvbestemt svangerskap - prevensjon som et av virkemidlene.
Av Gunhild Buestad og Margrethe Lysaker.

Buestad og Lysaker tar utgangspunkt i et av de fødselsrettslige kravene som Fastvold stilte og som Borchgrevink også behandler - selvbestemt fødsel, eller selvbestemt svangerskap.

Deres konkretisering av kravet innebærer at kvinner må sikres adgang til og kontroll over metoder som kan brukes for å øke mulighetene for graviditet, forebygge graviditet og avbryte svangerskap.

Forfatterne har valgt å konsentrere seg om forebyggelse av graviditet. Problemstillingen er om kvinner har rett til individuell prevensjonstilpasning og i tilfelle hvem som har plikt til å tilpasse. Spørsmålet er aktuelt fordi kvinner stadig blir avvist eller dårlig behandlet hos prevensjonstilpasser.

De tar for seg privatpraktiserende leger, hele den offentlige helsetjenesten - distriktsleger, helsestasjoner, jordmødre og sykehus - og bedriftshelsetjenesten.

Etter å ha sett på de regler som gjelder for disse grupper av helsepersonell, kommer forfatterne til at i den grad helsepersonell er pålagt tilpasningsplikt, har ikke kvinner fått noen tilsvarende rett til å kreve å få tilpasset prevensjonsmiddel. Hvis helsepersonell nedprioriterer eller nekter å tilpasse prevensjon, har kvinner ingen klagemulighet. De må eventuelt henvende seg til en annen. Pliktene som er pålagt helsepersonell, er av liten verdi for kvinner, fordi helsepersonellet selv vurderer innholdet av plikten.

Forfatterne tar også opp unge kvinners rett til prevensjon. De diskuterer bl.a. hvorvidt straffelovens regel om seksuell lavalder får betydning for om prevensjon kan tilpasses, om mindreårige trenger foresattes samtykke, hvilke regler som gjelder om helsepersonells taushetsplikt når de gir mindreårige prevensjon, og om skolehelsetjenesten kan tilpasse prevensjonsmidler. De konkluderer med at ingen av de nevnte spørsmål utgjør formelt hinder for unge kvinners rett til prevensjon. Men reglene er uklare, ulike moraloppfatninger gjør seg gjeldende, og derfor er unge kvinners reelle rett til prevensjon langt fra god nok.

Nr. 13. Årsrapport for Juridisk Rådgivning for Kvinner 1979.

Juridisk Rådgivning for Kvinner - JURK - er en organisasjon for kvinnelige juridiske studenter og kandidater som ønsker å bruke det de kan om jus til å bedre kvinners stilling i samfunnet.

JURK svarer på brevhenvelsels fra kvinner i hele landet og har kontortid to ganger i uken på Kvinnehuset i Oslo der rådsøkende kan henvende seg direkte. JURK gir råd og veiledning, men kan ikke føre saker for retten. All saksbehandling er gratis for rådsøkeren og finansieres av Justisdepartementet og Oslo kommune. Ved siden av saksbehandlingen driver JURK mer forskningspreget prinsipielt arbeid på bakgrunn av erfaringer som gjøres gjennom arbeidet med enkeltsakene.

Hvert år utarbeides en årsrapport med detaljerte oppgaver over antall henvendelser, geografisk og emnemessig spredning osv. Dessuten presenteres det prinsipielle arbeidet som er gjort i løpet av året. JURK benyttes som høringsinstans til utredninger og lovforslag som særlig angår kvinner, og disse gjengis også i årsrapporten.

Årsrapporten bidrar til belysning av rettshjelpssituasjonen i Norge, og av kvinners særlige behov for rettshjelp.

Nr. 14. Kvinner som ofre - særlig om hustruvold. Av Tove Stang Dahl.

Stang Dahl tar for seg problematikken omkring ofre for forbrytelser. Kriminologien har bare i liten grad beskjeftiget seg med dem, men vært preget av en sterk lovbyrterorientering. Spørsmål om intervensjon overfor lovbyrteren får betydning for offerets stilling: Ikke-intervensjon kan sees som bagatellisering av offerets lidelser. Hvis offeret er sterkere eller like sterk som lovbyrteren - noe som ofte er tilfelle - er behovet for intervensjon antagelig mindre enn hvis offeret er svakere og/eller avhengig av ham, slik kvinnelige ofre ofte er. Relativt få kvinner er lovbyrtere, men mange kvinner er ofre. Og ofrene for noen typer kriminalitet utgjøres så å si bare av kvinner - voldtektsofre og familievoldsofre (når barn unntas).

Hjemmet er intet fredet sted for kvinner. 1970-årene har gitt oss klar kunnskap

om at vold mot kvinner - særlig hustruvold - er utbredt. Synliggjøringen er i første rekke skjedd gjennom krisesentre i mange land, men også gjennom stigende forskningsinteresse for spørsmålet.

Stang Dahl beskriver krisesenterbevegelsen og forskning gjort i tilknytning til den, og gjengir en rekke andre forskningsresultater om hustruvold. Hun drøfter årsaker til at volden oppstår, og hvorfor den er såvidt utbredt. Samfunnets aksept av mannens makt over hustruen - av hustukten - er antagelig en del av forklaringen.

(Studiene fås ved henvendelse til Avdeling for kvinnerett, Institutt for offentlig rett, Karl Johans gate 47, Oslo 1. Det finnes også en abonnements-ordning.)

OM FORSKNINGSFORMIDLING
RAPPORT FRA EN STUDIEREISE I USA VÅREN 1980
Av Mette Janson

Mitt stipendieopphold i U.S.A. varte fra 8.4. til 21.5.1980 og var i hovedsak finansiert av et studiestipendium fra NRK. Mine hovedstudier bestemte studiestedene, og mine "side"studier i forskningsformidling måtte naturlig nok foregå sammesteds. Men dette ga meg anledning til å undersøke ved flere institutt og med profesjonelle kolleger hvordan de arbeider med formidlingsspørsmål i film og fjernsyn.

Jeg tilbrakte noen tid ved Stanford University, California, hvor jeg oppsøkte Institute for Research on Communication, Institute for Film and TV production, Center for Research on Women. I Los Angeles møtte jeg uavhengige filmprodusenter og besøkte Institute of Indian Studies ved UCLA. I New York oppsøkte jeg uavhengige filmprodusenter og FN's filmavdeling.

Ved universitetene var det forbausende lite organisert samarbeid mellom de institutt som drev opplæring og forskning i visuelt mediabruk og de andre vitenskapelige instituttene. Man er - såvidt jeg kan bedømme - ikke kommet særlig nærmere hverandre enn vi er; samarbeidet lå i en personlig interesse hos studentene, det var ingen overbygning. Her burde man, med særlig utbytte, kunne innlede samarbeidsprosjekter av en helt annen karakter enn det er mulig i den profesjonelle verden hvor det er spørsmål om tid, lønnsomhet og produksjonsomkostninger. Det kunne være en opplæring til samordning av forskning og formidling som hadde ført videre.

Det unntak jeg kan peke på i så måte innen universitetene, var et visst samarbeid mellom medialinjene og medisinsk forskning, med tanke på opplysningskampanjer om røyking, hjerteaksjoner etc. Ellers foretrakk instituttene selv å ha totalt hånd om informasjonen som skulle gå ut til brukerne. Ved Center for Research on Women ved Stanford hadde man f.eks. valgt åpne møter i lokale organisa-

sjoner og klubber som informasjonskanal. Det dreide seg om foredrag, diskusjoner, lysbilder. Det de hadde igjen for det, mente de, var feedback og kommunikasjon. En viss sammenheng hadde nok dette med at økonomiske bidrag til universitetet gjerne kom fra organisasjoner og klubber eller enkeltpersoner som på denne måten ble kjent med sitt universitet.

Når det gjelder den profesjonelle formidlingsverden, hadde mange av de kolleger jeg møtte allerede etablert forbindelse med forskere i diverse prosjekter. Stort sett tok de utgangspunkt i allerede foreliggende forskningsresultater. Hvis en film var bygget på en bestemt rapport, var ofte den ansvarlige for rapporten knyttet til prosjektet som hovedkonsulent. Andre ganger sto forskerne for research-arbeidet, bearbeidelse av kildemateriale og data. Men mange filmprodusenter valgte nok journalister eller andre uavhengige personer til å gjøre det oppsøkende research-arbeid, i bibliotek, arkiv, eller i intervjuer med forskerne. Hvordan samarbeidet skulle foregå avhang i stor grad av forskernes legning for - og lyst til - selv å delta i forenkling og popularisering i et nytt formspråk.

Metodene for formidling var sterkt varierende, alt etter tema, selvfølgelig, men også etter økonomi. En case-study kunne brukes som basis for on-the-spot reportasjer. En situasjon, eller konflikt, som kan belyses ut fra ett menneske, gir sterkere identifikasjon, og dermed mer informasjon, til publikum enn om den knyttes til hundretusener. Et docu-drama - dokumentarisk dramatisering - kan bygge på det samme, men har også den fordel at det - som fiction - kan bygge på flere kilder. Dette er en meget virkningsfull form som fristet mange filmskapere, men det er også den som krever flest økonomiske ressurser.

Noen av mine kolleger i U.S.A. hadde valgt den rene samtaleform som sin metode, og rendyrket den. En av dem tok med seg flere av de "påforskede" i et studio hvor det ble gjort opptak av inntil tolv timer lange samtaler. Dette ble så redigert ned til 30-40 minutter, som ble meget effektive dokumentasjoner av en rapport. Av og til gikk samarbeidet også den andre veien, slik at de tolv

timenes samtale ble materiale for videre forskning. Ikke minst gjaldt det mange program med tema som kommer inn under kvinneforskning.

Gjennomgående synes jeg nok at mange av mine kolleger i U.S.A. preges av at de må bruke mye tid og krefter på selve finansieringen av sine prosjekter, og ofte like meget på å selge produktet etterpå. Der har vi i vårt samfunn muligheter både til utvikling av samarbeidsformer og formeksperimententer som vi skal være glade for, - og bruke.

KVINNEFORSKNING I INDIA
av Vijay Rukmini Rao ^x

I dette notatet skal jeg prøve å gi en kort oversikt over de ulike typer av studier om kvinner som utføres i India og noen viktige funn. Jeg gjør leserne oppmerksom på at jeg ikke tar med alt, og at jeg av praktiske grunner bruker enkelte kategoriseringer. Det vil være nyttig å huske at det er store forskjeller mellom kvinner i forskjellige sosiale strata: Kvinnelige arbeidere i jordbruket, i industrien, i den uorganiserte uformelle ("informal") sektor; husmødre; middelklasseyrker som lærere og leger. Forskningsprosjektene reflekterer disse ulikhetene. Viktige forskningsframstøt er i India blitt gjort på følgende områder:

1. Demografiske undersøkelser.
2. Studier relatert til middelklassekvinnens rolle og status. Det har vært mange undersøkelser på dette feltet fordi det er lett å komme i kontakt med middelklasse kvinner i byene og fordi de kvinnelige forskere selv vanligvis tilhører byenes middelklassesjikt.
3. Studier som undersøker utviklingsprosessens virkning på kvinner.
4. Studier som analyserer mobiliseringen av kvinner i fagforeninger og i politisk og feministisk kamp. Et annet aspekt har vært å studere kvinnekooperativer som enten yter tjenester til kvinner eller tar opp økonomisk virksomhet i form av husflid eller småproduksjon av andre varer for salg.
5. Feministisk forskning. Jeg bruker denne betegnelsen bevisst fordi det er en økende tendens til å trekke inn feministiske perspektiver i den forskning som pågår. I tillegg til det arbeid som utføres av feministiske forskere vil jeg her inkludere forskning som utføres av feministiske aktivistgrupper (selv om dette tradisjonelt ikke betraktes som forskning).

Demografiske undersøkelser

Demografiske studier viser at kvinnes stilling har forbedret seg lite eller ikke i det hele tatt i de siste tiår. Det er faktisk en del alarmerende tendenser når en sammenligner med mennenes situasjon. Folketellingsdata over kvinnehøyd og kvinneandelen i befolkningen de siste 60 år viser at selv om det har vært forbedringer når det gjelder den forventede levealder, er det forskjeller mellom kjønnene. I folketellingsperioden 1921-31 var den for-

ventede levealder for både kvinner og menn 26 år.. For perioden 1961-71 forbedret den forventede levealder for menn seg til 47,1 år, mens den for kvinner var 45,6 år. Forskjellen har for øvrig vært jevnt økende. Forskjellene mellom kjønnene når det gjelder dødlighetsraten er også signifikant. For aldersgruppen 0-4 år var dødsraten på landsbygda i India 58 pr. 1000 guttebarn, mot 70 pr. 1000 jenter. I 1901 var det 972 kvinner for hver 1000 menn, mens i 1971 hadde kvinneandelen gått ned til 930 kvinner pr.1000 menn.

Alfabetismen har heller ikke økt raskt. I følge 1971 folketellingen var det 18.7% av kvinnene som kunne lese og skrive. Av disse var 40% "semi-literate", 7.8% hadde fullført skolegang og bare 1.4% hadde høyere akademisk grad ("graduate degree").

Kvinnenes deltakelse i arbeidsstyrken har også vist en synkende tendens. Andelen kvinner i arbeidsstyrken har gått ned fra 34.44% i 1911 til 17.35% i 1971. I 1971 var det 31 millioner kvinnelige arbeidere, 28 millioner på landsbygda og 3 millioner i byene. Interesserte lesere kan finne videre detaljer i rapporten "Towards Equality"².

"Rolle og status" studier.

Makrostudier på dette feltet undersøker enten endringene i kvinners stilling over en tidsperiode eller i forhold til spesielle institusjoner som lovverk, utdanning o.s.v. Altekar's arbeid er illustrerte. Han prøver å undersøke kvinnenes stilling i tidligere perioder og behandler alle sider ved en kvinnes liv fra barndom, utdanning, ekteskap, det offentlige liv, rettigheter og holdninger til kvinner i samtidens samfunn.

Mikrostudier har i de senere år vanligvis konsentrert seg om to aspekter. For det første, middelklassekvinnenes muligheter til å gå ut i arbeidslivet og - når de arbeider - hvilken virkning dette har på deres familier.

Illustrerende for slike sosiologiske studier er Promilla Kapur's arbeid beskrevet i boka "Marriage and the working women in India"⁴. En annen typisk psykologisk studie på dette feltet er Gorwaney's arbeid "Self-image and social change"⁵. Forskningen på dette området har til idag tatt for gitt tradisjonelle begreper som rolle, tilpasning og normal ("normality"). Det har ikke blitt gjort forsøk på å kritisere eksisterende ideologi.

Utviklingsprossesens virkning på kvinner

Bortsett fra marginale forbedringer på noen områder viser alle undersøkelser at kvinner som gruppe vanligvis er blitt oversett og at særlig kvinnene på landsbygda har vært skadelidende. Sawant og Diwan⁶ peker i sine studier av et distrikt i Maharashtra på at "gradvis reduksjon i den kvinnelige arbeidsstyrkens størrelse, sammen med en økende forskjell mellom menns- og kvinnelønninger synes å være en uunngåelig del av en slik utvikling som landet har hatt.". Brita Brandtzæg⁷ peker i sitt arbeid på at selv om 44% av alt jordbruksarbeid er kvinnearbeid, reflekteres ikke dette i planleggingspolitikken. Fra 1951 til 1971 har det vært en 50% nedgang i kvinnelige jorddyrkere og mens kvinner finner arbeid 138 dager i året, arbeider mennene i 208 dager.

Når vi kommer til den sterkt kapitalintensive industri i den offentlige sektor ("The highly capital intensive public sector industries") finner vi at kvinner er gjort helt marginale og at forsøk er blitt gjort på å skyve kvinner inn i lavtlønns-sektorer gjennom tilpasninger i produksjonsprosessen. Selv om regjeringen har forsøkt å skaffe kvinner opplæringsmuligheter har disse enten vært utilstrekkelige eller lite relevante.

Studier om kvinnekooperativer og mobilisering til politisk handling.

Selv om temaene kooperativer og politisk handling synes forskjellig har jeg kjørt dem sammen fordi studier på dette feltet ser på forsøk kvinner har gjort for å hjelpe seg selv. Devaki Jain's rapport "From Dissociation to rehabilitation"⁹, undersøker hvordan en forening bestående av kvinnelige selvstendige næringsdrivende

fungerer. Foreningens medlemmer var gateselgere, vogntrekkere, skraphandlere og kjølesyersker. Et annet nylig utkommet arbeid "Women: Quest for power"¹⁰, gir en mer detaljert beskrivelse av flere kvinneorganisasjoners forsøk på å danne kooperativer og selvhjelp-grupper.

Beretninger om kvinners deltakelse i bondeopprør ("peasants struggles") finnes i historiske beskrivelser av flere, slike bondeopprør. Et ferskt eksempel på et slikt arbeid er Guptas korte beskrivelse av den rolle kvinnene spilte i "tebagha" bevegelsen (en bevegelse der landarbeiderne ("sharecroppers") forlangte¹¹ å få tre deler av avlinga mot halvparten som de tradisjonelt fikk). Vijay Kulkarni¹² beretter også om hvordan stammekvinnene har deltatt i stridigheter og om noen av de feministiske saker de kjempet for.

Gail Omvedt¹³ gir en grafisk beskrivelse av den spirende kvinnebevegelse i Maharashtra (en indisk stat med ca. 50 millioner innbyggere). Hun beskriver den kamp som føres av bondekvinner og av arbeiderklasse- og middelklassekvinnene på landsbygda og i byene i Maharashtra.

Feministisk forskning

Det ovennevnte arbeidet av Omvedt er et eksempel på feministisk forskning. Men bortsett fra vitenskapelig arbeid, har jeg her lyst til å nevne den utforskende rapportering som utføres av de feministiske kvinneorganisasjonene. Manushi-kollektivet er et eksempel på dette¹⁴. Gruppen har sitt sete i New Delhi og rapporter er om forholdet til kvinner som hører til forskjellige seksjoner ("sections" Det er noe usikkert om dette referes til bydeler, distrikter, eller sosiale grupper.). Stree Sangharsh¹⁵ er en annen feministorganisasjon som har gjort almenheten oppmerksom på forholdet omkring medgift og unge kvinners dilemmaer i forhold til dette. I Bombay har et juristkollektiv gransket lovene omkring voldtekt og forlangt endringer. En annen kvinnegruppe¹⁸ har dannet et forum mot voldtekt og er aktivt engasjert i å granske voldtektssaker og agiterer for å endre de eksisterende lover.

Fra variasjonene i de studier som er nevnt vil leserne forstå at det er mange likheter i de typer forskningsprosjekter som utføres i India og i andre utviklingsland. Til den interesserte leser legger jeg ved en kort bibliografi som kanskje kan være til nytte.^{xx}

- x) Artikkelen er oversatt fra engelsk i sekretariatet. Der hvor det har vært tvil om hvorvidt oversettelsen til norsk er dekkende er det engelske ord eller uttrykk satt i parentes. Som regel er disse oversettelsene språklig riktige, men oversetteren har vært i tvil om hva begrepene referer seg til i indisk sammenheng.
- xx) Kopi av bibliografien kan fåes ved henvendelse til sekretariatet.

REFERANSE:

1. Status of women in India. A synopsis of the report of the national committee 1971-74. Allied Publishers Pvt.Ltd, 1975.
2. Towards Equality. Report of the committee on the status of women in India. Department of social welfare, Ministry of Education and Social Welfare, Government of India, 1974.
3. Altekar, A.S. The Position of women in Hindu civilization. Motilal Banarasisdas, 1978.
4. Kapur, Promilla, Marriage and the working women in India. Vikas Publications, 1972.
5. Gorwane, Naintara. Self-image and social change. Sterling Publishers, 1977.
6. Sawant, S D and Diwan, Ritu. Rural female labour and economic development in Economic and Political Weekly Vol.XIV, No.26, 1979.
7. Brandtzaeg, Brita: Women, food and technology - a case of India in Economic and Political Weekly, Vol XIV, No.47, 1979.
8. Husain, Sahba and Rao V.R.: Status of women in Public Sector Industries: Impact of national policy, Training facilities and special programmes. ICSSR 1979..
9. Jain, Devaki, From Dissociation to rehabilitation. Allied Publishers, 1975.

10. Jain Devaki, et al. Women : Quest for power, Vikas Publications, 1980.
11. Gupta, A.K. : Mobilising women for change in Social scientist, Vol 8, No.4, 1979.
12. Kulkarni, Vijay: Shramik Sanghtana, Dhulia, Maharashtra: A Preliminary Report in National Labour Institute Bulletin, Vol.1, No.11, 1975.
13. Omvedt, Gail: We will smash this prison ! Indian women in struggle. Zed Press, 1980.
14. The women's collective publishes a bimonthly feminist journal, Manushi.
15. Stree Sangharsh, meaning women's struggle is a feminist organisation based in New Delhi. For further details you can contact the author.
16. Dowry - is the practice of brides' parents giving large amounts of money and or goods to the bridegroom as presents at the time of marriage.
17. The lawyers collective is a group of lawyers and law students which publishes leaflets and booklets on different aspects of the law as part of a "know-your-rights" campaign.
18. Forum against Rape, MS Meera, C/o Flat No.3, Carol Mansion, Sitladevi Temple Road, Mahim, Bombay 400016.

BOKOMTALE

DET KRIMIELLE KJØNN, OM BARNEFØDSEL I DØLGSMÅL,
ABORT OG PROSTITUSJON, BIDRAG TIL NORSK KVINNEHISTORIE,
Av Anne-Marit Gotaas, Brita Gulli, Kari Melby og
Aina Schiøtz.

En bokomtale av Ida Blom.

Boken består av fire artikler som bygger på tre hovedfagsoppgaver i historie og en i statsvitenskap. Alle er skrevet de siste 3-4 år.

De tre første artiklene dreier seg om problemer som kun har berørt ganske få kvinner - fødsler i dølgsmaal og prostitusjon fra 1830-årene til den første verdenskrig, mens den fjerde tar opp abort-lovgivningen fram til 1960 - et tema som har hatt betydning for atskillig flere kvinner enn vi vanligvis tenker oss. Det som binder artiklene sammen, er det felles synspunkt som kommer fram i innledningen: kvinners seksualitet er blitt holdt nede, kontrollert og straffet, mens menn relativt fritt har kunnet tilfredsstille sine seksuelle behov.

Artiklene viser at dobbeltmoralen kom klart til uttrykk både i holdningen til ugifte kvinner som fikk barn, til prostituerte og til lovgivningen om abort. Kvinner som i fortvilelse skjulte sitt svangerskap, fødte bortgjemt og derpå drepte barnet, ble inntil 1760-årene henrettet, siden straffet med tvangsarbeid, som ved gjentakelse kunne idømmes på livstid. Fedrene til disse barn ble kun straffet i forsvinnende grad. Av de 152 barnefedre Gotaas har funnet i sitt materiale er det kun registrert straff for 7. Selv om det reelle antall dømte nok har vært noe større, gikk antakelig de aller fleste helt fri.

Aina Schiøtz' artikkel er en sosial-historisk analyse av prostitusjonen i Kristiania i 1880-årene, mens Kari Melby behandler den offentlige debatt om samme emne fra 1860-årene til den første verdenskrig.

Det var de prostituerte kvinnene som ble underkastet kontroll når

det gjaldt å hindre spredning av kjønnssykdommer som fulgte med prostitusjonen. Det var fastsatt strenge regler som begrenset deres bevegelsesfrihet og gjorde det lett for politiet å gripe inn mot dem alene på mistanke om prostitusjon. Det var også kvinnene som ble tvangsundersøkt - inntil 1888 av politilegen, deretter av en sivil lege i Sunnhetskommisjonens regi. Mennene som benyttet seg av de prostituerte, ble aldri systematisk kontrollert. Et kortvarig forsøk på frivillig kontroll av skipsmannskaper i 1847 ble opphevet året etter på initiativ fra Innenriksdepartementet.

Jurister, leger og prester var særlig opptatt av de problemer prostitusjonen innebar sett med samfunnets øyne. Holdninger hos disse toneangivende grupper forsterket forskjellsbehandlingen av kvinner og menn som fravek offisielle moralnormer. Seksualitet utenfor rammen av ekteskapet ble godtatt for menn; forholdene ble lagt til rette for å lette menns utenomekteskapelige forhold, mens de nødvendige kontrolltiltak rettet seg mot kvinnene.

Kari Melby trekker et skille mellom jurister, leger og prester og de mannlige medlemmene i Kristiania Sedelighetsforening på den ene siden, og kvinnene i den samme forening, samt kvinnesaks-kvinner og sosialdemokrater (en noe vag gruppe) på den andre. De siste kjempet mot tvungen undersøkelse av de prostituerte, mens de første - om enn i varierende grad ut fra divergerende motiver - mente dette var nødvendig for å begrense kjønnssykdommene. Melby finner dog at mennene i sosialdemokratiet i 1890-årene unnlot å støtte kvinners protester mot tanken om tvungen undersøkelse.

Dette skillet passer også i noen grad på de linjer i abortlovens historie som Brita Gulli trekker opp. Fra et juridisk synspunkt betydde debatten i 1930-årene om endringer i lovbestemmelsene som angikk abort, seier for en mer "sosial" strafferettsoppfatning. Tidligere ble kriminelle handlinger, bl.a. abort, sett som resultat av enkeltindividets manglende moralske holdning. Individuell skyld ble lagt til grunn for straffereaksjonen, som også ble tillagt en almen preventiv virkning. Den nye kriminologien la vekt på de sosiale årsaker til kriminelle handlinger og førte samfunnets reaksjoner over på det sosial-politiske plan. Forebyggende tiltak skulle nå kombineres med straffen.

For legene var det ifølge Gulli viktigst å ivareta sine profesjonelle interesser. Allerede i 1930-årene, men særlig i 1950-årene, fikk de stor innflytelse på utformingen av abortloven. Legene forsøkte med hell å avskjære andre profesjoner som f.eks. sosialarbeidere og psykologer fra å få innvirkning på innvilgning av abort. Det ble et ledd i disse bestrebelsene å forhindre sosiale indikasjoner for abort, som ville gå ut over rammene for legenes medisinske ekspertise. Sammen med arbeiderpartiregjeringens behov for å finne et kompromiss mellom det restriktive forslag fra Norges kirkelige landslag og arbeiderpartikvinnes ønske om å få godtatt sosiale indikasjoner, førte Den norske Lægeforenings holdning til abortloven av 1960.

Mens de kirkelige interesser var sterke i 1930-årene, mener Gulli at det i 1950-årene i første rekke var legene som fikk gjennomført sine synspunkter. Først med de to lovendringene som har funnet sted på dette felt de aller siste år, ser Gulli en seier for kvinnes interesser.

Alle artikler ser ut til å godta den forklaring at forskjellig holdning til menn og kvinner på det seksuelle område skyldtes samfunnets ønske om å kontrollere kvinnelig seksualitet. Det ser også ut til å være enighet blant artikkelforfatterne om at dette ønsket var sterkere i borgerskapet enn hos arbeiderklassen. Selv om kontrollformene i de over hundre år artiklene spenner over, forandret seg fra direkte kriminalisering til å bli spørsmål om medisinske og sosiale vurderinger, fremstilles kontrollen som utslag av ønsket om å forsvare bestående verdier, særlig familieinstitusjonen.

Det antydes alternative forklaringer, f.eks. de ulike muligheter for forsørgelse for menn og kvinner. Menn fant livsopphold gjennom arbeid, mens kvinner i stor grad forsørget seg gjennom seksualitet, enten i ekteskap eller i prostitusjon. Det siste var dog resultat av "gnagende sult både på kropp og sjel", som Aina Schiøtz så treffende formulerer det.

Det antydes også at det å forsørge et barn i et fattig samfunn kunne være en nærmest umulig oppgave, dersom barnet ikke ble del

av en familie. Men dette synspunktet utdypes ikke, og dermed faller hensynet til barnets overlevelsesmuligheter bort som forklaringsfaktor.

Kontrollmodellen synes således i noen grad å skygge for alternative forklaringer på den utpregede dobbeltmoralen artikkelsamlingen kartlegger. Noe lignende skjer når endringer presenteres som nye former for kontroll uten at det legges særlig vekt på de viktige forbedringer slike endringer dog innebar for de kvinner det gjaldt.

Endelig har polariseringen menn - kvinner av og til en tendens til å føre til uklare begreper, som f.eks. "kvinnegrupper". Innholdet i artiklene, særlig i de to siste, viser at det heller ikke blant kvinner alltid var enighet om holdningen til disse spørsmålene. Religiøse og politiske skillelinjer kom her på tvers av kjønns skillet.

Til tross for disse innvendingene utgjør artiklene vesentlige bidrag til norsk kvinnehistorie. Gjennom kunnskap om straffereaksjoner mot individer som brøt samfunnets normer, får vi økt innblikk i de meget forskjellige begrensninger som gjaldt for kvinner og menns atferd. Dette er et godt grunnlag for diskusjonen om forklaringer.

MINNEORD OM GUNNAR QVIST

Av Ida Blom

På verdenshistorikerkonferansen i august i år sto kvinnehistorie for første gang som et av hovedtemaene. Professor Gunnar Qvists bidrag til forskningsrapporten hadde en sentral plass. I dag er han borte. En pioner innenfor nordisk kvinnehistorie er gått bort.

Allerede i 1950-årene begynte Qvist å arbeide med svenske kvinners historie. Hans store avhandling om kvinnes muligheter innenfor handel og håndverk tidlig på 1800-tallet kom i 1960. Siden fulgte en rekke studier av sentrale spørsmål i svensk kvinnehistorie med vekt på å analysere såvel demografiske som teknologiske, økonomiske og ideologiske faktorerens innvirkning på kvinnes levekår.

En ledetråd i Qvists forskning har vært spørsmålet om hvorfor det gradvis ble oppnådd formell likestilling mellom kvinner og menn, og hvorfor det har vært så vanskelig å komme videre til reelt like muligheter. Han har understreket at svarene må søkes gjennom en analyse av det samfunn kvinnene levde i. Hans forskning satte et klart søkelys på avgjørelsesmekanismene i det svenske samfunnet og avdekket tanker og handlinger hos kvinner med sentrale posisjoner i svensk kvinnebevegelse. Gjennom sin kvinnepolitiske innsats i sin samtid - han argumenterte blant annet for et forslag om kjønnskvoltering av representantene til den svenske riksdagen - deltok han i dagens kamp for å øke kvinners innflytelse.

Gunnar Qvist har lenge stått som en sentral person i nordisk kvinnehistorisk forskning. Han ledet prosjektet om kvinnene i det svenske industrisamfunn og var selv særlig opptatt av den svenske arbeiderbevegelsens kvinnepolitikk. Han satt i et utvalg nedsatt av Riksbankens Jubileumsfond - som på mange måter svarer til NAVF - med den oppgave å fremme forskning om likestilling. Han var også ansvarshavende for det svenske bidrag til det nordiske samarbeidsprosjektet om kvinners arbeid i hjem og samfunn etter 1870. Han har lagt et fundament for framtidig kvinnehistorisk forskning i Norden.

De som lærte Gunnar Qvist personlig å kjenne vil alltid huske ham med glede. Med sin stillferdige men varme interesse for andres virksomhet vant han også venner blant dagens unge kvinneforskere. Han vil bli savnet som historiker og som menneske.

MØTER

SEMINARER

KONFERANSER

FORSLAG TIL KJENNEMERKE/VIGNETT FOR KVINNEFORSKNING
FORELØPIG ENESTE FORSLAG - VI HÅPER PÅ FLERE!!!

SEMINAR OM FORHOLDET MELLOM KVINNEFORSKNINGEN OG
KVINNEBEVEGELSEN, 18.-19. SEPTEMBER 1980, SUNDVOLDEN HOTEL

NAVFs sekretariat for kvinneforskning holdt i dagene 18.-19. september et seminar om forholdet mellom kvinneforskningen og kvinnebevegelsen. Deltakere på seminaret var representanter for den opposisjonelle kvinnebevegelsen: Brød og roser, Kvinnefronten, Lesbisk bevegelse, Norsk Kvinneforbund, Norsk Kvinnesaksforening, Nyfeministene og Oslo faglige kvinnebevegelse - og kvinneforskere med ulik faglig og geografisk tilknytning som arbeider med temaer av særlig interesse for kvinnebevegelsen. I alt 40 personer deltok på seminaret.

Svært mange kvinneforskere er i dag opptatt av kvinneforskningens forhold til kvinnebevegelsen - kvinnebevegelsen som premissleverandør for forskningen; formidling og bruk av kvinneforskning; studier av kvinnebevegelsen. Styret for NAVFs sekretariat for kvinneforskning hadde derfor lenge ønsket å holde et seminar om dette tema. Til nå har sekretariatets formelle kontakter med kvinneorganisasjonene begrenset seg til et ide- og diskusjonsmøte i august 1978 og til medvirkning i Norske Kvinners Nasjonalråds seminar om "Kvinner og forskning" i januar i år. NKNs seminar kom i stand med støtte fra Rådet for forskning for samfunnsplanlegging (RFSP) og inngår i dette rådets formidlingsarbeid. Et møte med den opposisjonelle kvinnebevegelsen (d.v.s. kvinnesaksorganisasjonene) var derfor et naturlig neste skritt, særlig fordi kvinneforskningen på mange måter er blitt til som en konsekvens av kvinnebevegelsens arbeid.

Seminaret ble forberedt av en arbeidsgruppe med representanter fra organisasjonene, fra forskersiden og fra sekretariatet. Planleggingen foregikk over lang tid. Hensikten var å gi organisasjonene en mulighet til å kommentere og reagere på de forslag til temaer og problemstillinger som planleggingsgruppen kom fram til i løpet av sine møter.

Fire temaområder ble sentrale på seminaret: Kvinnebevegelsens og kvinneforskningens forhold til offentlig likestillingspolitikk; Kvinner og arbeidslivet: Arbeidsmarked og arbeidstid, Strategi i kvinnekampen og Forholdet mellom det arbeidet som gjøres av kvinneforskere og det arbeidet som gjøres i kvinnebevegelsen.

Problemstillinger som knytter seg til disse fire områdene ble presentert i panelinnlegg og diskutert i plenum og i arbeidsgrupper.

Innenfor hvert temaområde ble det holdt følgende panelinnlegg:

Kvinnebevegelsens og kvinneforskningens forhold til offentlig likestillingspolitikk

Brita Gulli: Hvordan skal den offentlige kvinnepolitikken forstås? Hva er den et resultat av? Hva er den nye kvinnebevegelsens rolle i utviklingen på dette området?

Sigrun Hoel: Offentlig likestillingspolitikk. Erfaringer fra Likestillingsombudet.

Anne Kari
Lande Hasle: Offentlig likestillingspolitikk - med utgangspunkt i forvaltningen

Anne Robberstad: Offentlig likestillingspolitikk - en kvinneverettslig kommentar

Kvinner og arbeidslivet: Arbeidsmarked og arbeidstid

Annemor Kalleberg: Arbeidsmarked, familiebinding og arbeidstider

Rita Bjerketvedt: Unge jenter og yrkesrettledning - erfaringer fra arbeidsmarkedsetaten.

Brit Førde: Forslag til avtale om likestilling mellom partene i arbeidslivet

Gerd Lillo: Noen betraktninger om 6-timers dagen

Turid Horgen: Blir kvinnene presset ut av arbeidsmarkedet?

Strategi i kvinnekampen - panelinnlegg ved:

Anne Kristine Schanke, Kvinnefronten
Kjersti Fjelstad, Lesbisk Bevegelse
Brit Førde, Oslo faglige kvinnebevegelse
Karin Bruzelius, Norsk kvinnesaksforening
Brith Kristiansen, Norsk Kvinneforbund
Wenche Røtterud, Brød og Roser
Bjørge Anderson, Nyfeministene

Forholdet mellom det arbeidet som gjøres av kvinneforskere
og det arbeidet som gjøres i kvinnebevegelsen

Runa Haukaa: Inspirasjon, frustasjon og isolasjon?

Hanne Haavind: Kvinneforskning som kvinnekamp

Brith Kristiansen: Bør kvinnebevegelsen være premissleverandør
for kvinneforskningen?

Gerd Brantenberg: Om forholdet mellom kvinneforskningen og
kvinnebevegelsen - i lesbisk perspektiv.

Panelinnlegg og referater fra gruppearbeid og plenumsdiskusjoner
vil bli publisert i sekretariatets arbeidsnotatserie i løpet
av januar/februar 1981.

N.G.

"SEMINAR OM KVINNER, DATATEKNOLOGI OG ARBEID"

NAVFs sekretariat for kvinneforskning avholdt 29. oktober 1980 et seminar om "Kvinner, datateknologi og arbeid" i Appolniasenteret i Oslo. Seminaret var planlagt sammen med en gruppe samfunnsvitere som arbeider med spørsmål omkring kvinner i arbeidslivet.

Hensikten med seminaret var å skape et kontaktforum for forskere og andre som er opptatt av konsekvensene av ny teknologi, særlig for kvinner. Opplegget for seminaret var at mye av arbeidet skulle foregå i grupper. På forhånd var det sendt ut et "kontaktheft" med opplysninger om hva deltakerne arbeidet med, var interessert i å diskutere osv. Et notatheft med små artikler fra seminarinnlederne og utdrag fra artikler og bøker om forskjellige sider ved temaet var også sendt deltakerne.

Seminaret ble åpnet med 5 innlegg i plenum:

Gunn Johansson og Ingela Josefson:
Datateknik och abstraktisering av kunskap

Marit Hult: Datateknologi - konsekvenser for kvinners
sysselsettingsmuligheter

Elisabeth Flenstad Jensen: Arbeidstid - arbeidspress

Arne Pape: Om medbestemmelse. i dataspørsmål

Inga-Lisa Sangregorio: "Den tredje datadebatten":
Vad vi vill göra

Seminaret fortsatte med gruppearbeid. Deltakerne var delt inn i disse gruppene på grunnlag av sitt arbeidsfelt og sine interesser:

Sysselsetting
Arbeidsmiljø
Kontor
Fabrikk/Industri

Medbestemmelse/Faglig politikk
Kvalifisering/Abstrahering
Ulønnet/lønnet arbeid. Forbruk.

Seminaret samlet vel 60 deltakere. I tillegg til forskere fra forskjellige fagfelt og institusjoner var det deltakere fra sentraladministrasjonen og personer som er berørt av den pågående teknologiske utvikling innenfor undervisning, som arbeidstakere og i arbeidstakerorganisasjoner. Det var også en rekke forskere fra Sverige, Danmark og Finland. Det vil komme en rapport fra seminaret.

M.B.B.

KVINNER OG HØYERE UTDANNING

Norsk Studentunions kvinnekonferanse 10.-11.oktober 1980.

Norsk Studentunion (NSU) arrangerte 10. og 11. oktober en konferanse om kvinner og høyere utdanning. Konferansen ble holdt på Blindern, Universitetet i Oslo og hadde samlet deltakere fra hele landet. Arbeidet på konferansen foregikk dels i plenum dels i grupper. Som det fremgår av følgende oversikt over temaer som ble presentert i plenum satte konferansen fokus på en rekke sentrale problemstillinger:

Kjønnsproduksjon i vitenskapen
Innledning v/Rakel Nordseth, psykologiskstud. i Bergen
Sosiologi og kvinnefagkritikk
Innledning v/Kirsten Voje, Inst. for sosiologi, Bergen
Kvinner i kunsthistorie
Innledning v/Jorunn Veiteberg, Kunsthistorie, Bergen
Kjønn og klasse
Innledning v/Bi Haavind Universitetet i Tromsø
Kvinner og sosialisering ved universitetet
Innledning v/Lise Sthøl, filofstud. i Oslo
Rekruttering til høyere utdanning
Innledning v/Ellen Brandt, NAVF
Kjønnskvolterering med utgangspunkt i handlingsplan for likestilling
Innledning v/Britt Førde, Likestillingsrådet

Kvinneinitiativ på universitet og høyskoler

- Kvinner og høyere teknisk utdanning
v/Berit Åsnes, likestillingsutvalget NTH
- Kvinner og utenlandsstudier
v/Grethe Marstein, likestillingsutvalget ANSA
- Kvinne retten på juss
v/Marit Halvorsen, Kvinne retten
- Jurdisk rådgivning for kvinner
v/Mette Bredengen, JUREK
- Kvinnegruppa på juss,
v/ Ellen Sølberg, Universitetet i Bergen
- Arbeid med kjønnskvolterering på handelshøyskolen
v/Ingeborg Rødal Hansen, kvinnegruppa på NHH
- Kvinnearbeid på Roskilde Universitetscenter
v/representanter fra Studentunionen i Danmark

Rapport fra konferansen kommer i desember 1980 og kan bestilles fra: Norsk Studentunion, Løkkeveien 7, Oslo 2, Tlf.02/ 56 69 94.

MEDISINSK KVINNEFORSKNING I DANMARK

Av Kirsti Malterud

Også i Danmark har samfunnsviterne og humanistene ligget flere hestehoder foran medisinerne når det gjelder å etablere miljø og erfaringer i kvinneforskningen. Med utgangspunkt i "Gruppen for medicinsk kvindeforskning" ble det 31.10.-1.11.1980 invitert til det første danske seminar om medisinsk kvinneforskning. Seminaret, som foregikk på LO-skolen i Helsingør, samlet ca. 90 deltakere, alle kvinnelige medisinerere. I Danmark er arbeidsledigheten stor for leger, og i den yngste aldersgruppen var det mange uten jobb. Forøvrig var spredningen stor, både i alder, posisjon og faglige interesser. Bare en liten del av de tilstedeværende var i gang med veldefinerte, etablerte forskningsprosjekter, men det var åpenbart at forsamlingen representerte store mengder kunnskap og erfaringer om hvordan kvinner har det. Entusiasmen for å samle og formidle denne viten var seminarets viktigste fellesnevner.

Programmet var preget av viktige grunnlagsdiskusjoner av prinsipiell natur, særlig om hva den medisinske kvinneforskningen skal brukes til, og hvilke metoder som skal benyttes. Behovet for en egen medisinsk kvinneforskning ble godt dokumentert, både med bakgrunn i den eksisterende tradisjonelle forskning, og ut fra det helt marginale antall kvinnelige forskere innen det medisinske fagfelt. Dessuten var det en sterk enighet om at medisinsk forskning i liten grad har beskjeftiget seg med kvinners levevilkår, til tross for at helse er en viktig indikator for trivsel, og til tross for at kvinners sykelighet er forskjellig fra menns sykelighet.

Som ventet lå det motsetninger mellom deltakere som ville knytte linjer mellom kvinneforskning og kvinnebevegelse, og mellom dem som mente at forskning kan og skal være upolitisk. Det ser ut til at også den medisinske kvinneforskningen kommer til å være opp-tatt av kvinners vilkår på kvinners egne premisser og ha en kvinnepolitisk målsetting om å forandre på de eksisterende under-

trykkende mekanismer. Fordi medisinsk forskning har en sterkt naturvitenskapelig forankring, var det flere som reiste tvil om troverdigheten av en forskning som bygger på andre metodegrunnlag. De fleste kunne likevel enes om at metodeutvikling er nødvendig grunnlagsarbeid i medisinsk kvinneforskning, fordi våre tradisjonelle metoder ikke holder mål for beskrivelse av vesentlige sider ved vår tilværelse.

Seminarets siste dag var konkret og aksjonsrettet og tok opp mulige forskningsprosjekter. I mindre grupper drøftet vi hvordan emner som prevensjon, kvinner og arbeid, kvinner og alkohol og kvinnelige legers situasjon kan tilnærmes med kvinneforskning. Det var forfriskende å oppleve hvordan forskningsideer og -opplegg kan befruktes og berikes i et miljø preget av samarbeid i stedet for konkurranse.

Arbeidet i Danmark vil bli koordinert videre av Gruppen for medicinsk kvindeforskning, som i løpet av seminaret vokste seg stor og sterk.

For meg var seminaret en vitamininnsprøytning som avdekket mitt behov for et medisinsk kvinneforskningsmiljø her hjemme. Kvinneforskningen må være tverrfaglig, men vi må samtidig ruste opp de forskjellige fagmiljøene for at vi kan få til et tverrfaglig miljø. Jeg håper derfor at vi nå kan klare å etablere vårt eget forum og samle noen av alle de erfaringene vi sammen sitter inne med.

KVINNER I NORSK ALMENMEDISINSK PRAKSIS

Institutt for almenmedisin, Universitetet i Oslo, inviterte tirsdag 25.11.1980 til dagsseminar om kvinner i norsk almenpraksis (distriktshelsetjeneste). Omkring 25 personer deltok på seminaret - almenpraktiserende læger og medisinerstudenter, representanter fra andre sektorer innenfor helsevesenet, (helsesøstre, fysioterapeuter) og noen forskere med bakgrunn i medisin og samfunnsvitenskap og med erfaring fra kvinneforskning. De aller fleste deltakerne var kvinner.

Bakgrunnen for seminaret var en erkjennelse av at kvinner benytter de fleste tilbud i distriktshelsetjenesten oftere enn menn. Dessuten er kvinner som oftest hovedansvarlig for barns kontakt med distriktshelsetjenestens ulike ledd, både kurative og forebyggende. Det er grunn til å anta at kvinners kontakt med distriktshelsetjenesten kan belyse viktige sider ved kvinners levekår generelt og helseproblemer spesielt.

Institutt for almenmedisins initiativ må sees i lys av en slik erkjennelse. Instituttet er i dag interessert i å utvikle en forskningspolitikk på dette området. Seminaret den 25.11. hadde derfor som formål å starte en diskusjon om hvorvidt en bør prøve å få i gang egne forskningsprosjekter med de kvinnelige distriktshelsetjenestebrukere som hovedinteressefelt, og hvordan en eventuell forskningsinnsats på dette området kan tenkes organisert.

Det ble holdt tre innledninger på seminaret:

Psykolog Hanne Haavind: "Hva er kvinneforskning?"

Bydelslege Kirsti Malterud: "Kvinner i norsk almenpraksis"

Instituttbestyrer Dag Bruusgaard: "Institutt for almenmedisin og kvinneforskning".

I den etterfølgende diskusjonen kom det fram en rekke synspunkter på og forslag til hva slags forskning og hva slags forsknings-samarbeid som ville være ønskelig i tida framover. Et konkret resultat av seminaret var beslutningen om å danne et uformelt nettverk av kvinnelige almenpraktiserende leger. Et av formålene med et slikt nettverk skulle være å gå videre med de ideer og planer som Institutt for almenmedisins seminar sto som fadder til.
N.G.

FLERE KVINNER TIL MEDISINSK FORSKNING

ORIENTERINGSMØTE OM TILTAK FOR Å ØKE REKRUTTERINGEN AV KVINNER TIL MEDISINSK FORSKNING

Rådet for medisinsk forskning (RMF) holdt i dagene 10.-12. desember 1980 orienteringsmøter i Trondheim, Tromsø og Bergen om tiltak for å øke rekrutteringen av kvinner til medisinsk forskning.

RMF har satt igang en rekke tiltak for å styrke rekrutteringen av kvinner til medisinsk forskning. Rådet prioriterer i dag kvinnelige søkere til rekrutteringsstipend og studentstipend og har avsatt 5 nye rekrutteringsstipend hvert år i perioden 1981-1983 for kvalifiserte kvinnelige medisinerere, odontologer og veterinærmedisinere. Det er også innført en spesiell støtteordning for kvinnelige studentstipendiater med omsorg for barn. Hensikten med møtene i de tre universitetsbyene var å orientere litt mer i detalj om mulighetene for stipend fra NAVF og om RMFs studentstipendordning.

RMFs arbeid for å rekruttere flere kvinner til medisinsk forskning er del av NAVFs generelle arbeid med å øke kvinneandelen innenfor forskningssystemet og å integrere kvinneperspektivet i forskningsvirksomheten. NAVFs likestillingsutvalg og NAVFs sekretariat for kvinneforskning var derfor bedt om å delta på møtene for å orientere om NAVF og de muligheter som i dag foreligger for kvinner som ønsker å søke seg til forskning.

KVINNER OG POLITIKK

Arbeidsgruppa "Kvinner og politikk" holdt møte i Oslo 18-20. november i forbindelse med et nordisk forskermøte. Møtet hadde samlet 25 deltakere, de aller feste aktive kvinneforskere innenfor statsvitenskap og sosiologi. Møtet ga en verdifull oversikt over den forskning som er i gang i Norden, og de ulike synsmåtene som gjør seg gjeldende i ulike miljø. Det var enighet om å forsøke å fortsette samarbeidet i form av en nordisk forskergruppe slik at en kan utnytte de muligheter som sammenlikninger mellom de nordiske land kan gi. Det norske samarbeidet vil også fortsette, og gruppa planlegger et nytt møte i august i forbindelse med den nordiske statsvitenskapelige konferansen i Åbo.

Følgende innledningsforedrag ble presentert på møtet:

Christina Høgberg: Kvinnor i svenske riksdagen

Elina Haavio-Mannila: Kvinnornas initiativ ved finska riksdagen.

Helga Hernes: Kvinner i offentlig politikk, representasjonsreglene i det korporative system.

Ulla Wamberg: Betydningen for kvindernes representation af de særlige kvindelister og af afgivelse af personlige stemmer på opstillede kvinder ved de kommende valg i Danmark.

Birgit Jonasson: Kvinnor och politik - åsikter, åsiktsförkomst och participation. En studie på massnivå.

Ottar Hellevik, Janneke van der Ros Schive og Torild Skard: Rekruttering til kommunestyrene.

Inger Marie Bakken: Kvinner i kommunestyret - en positiv faktor i kvinnekampen?

Drude Dahlrup: Kvindefrigjørelse/ligestilling som sagsområde i dansk politik fra 1870 til idag.

Beatrice Halsaa: Kommunale likestillingsutvalg - strategi for likestilling og frigjøring?

Anne G. Jonasdottir: Feminismens politiska teorier, kritik av statskunskapen.

LITT AV HVERT.....

GRUNNFORSKNINGENS VILKÅR I NORGE UNDER KOMITEBEHANDLING

I siste statsråd i september oppnevnte Regeringen et utvalg som skal vurdere grunnforskningens vilkår i Norge. I følge mandatet skal utvalget:

vurdere grunnforskningens verdi som kulturgode

vurdere grunnforskningens betydning for utdanning og for anvendt forskning

legge fram forslag om organisatoriske og finansielle tiltak som måtte være nødvendige for at grunnforskningsinnsatsen skal ha muligheter for å fylle sin rolle. Slike forslag må ha som forutsetning at ressursøkninger må skje over tid og innenfor rammen av en moderat vekst i den samlede grunnforskning i årene framover.

Medlemmer av utvalget er:

Professor Olav Gjærevoll, Trondheim (formann)

Førsteamanuensis Helga Maria Hernes, Bergen

Professor Leif Johansen, Oslo

Professor Åse Hiorth Lervik, Tromsø

Reservelege dr.med. Britt-Ingjerd Nesheim, Oslo

Professor Tore Olsen, Bærum

Direktør Olav Sandvik, Bærum

Dr.ing. Aud Trøttemberg, Trondheim

Seksjonsleder Ann-Lise Høstmark Tarou, Oslo
er engasjert som utvalgets sekretær.

Den teknisk-industrielle forskning er som kjent under behandling av et annet Regjeringsoppnevnt utvalg - Thulinutvalget. Tidsfrist for begge utvalg er ca. ett år.

DANSK KVINNEFORSKNING - INFORMASJONS- OG DOKUMENTASJONSTJENESTER

I 1979 ble det opprettet en informasjonstjeneste for kvinne- og kjønnsrolleforskning - KVINFO - i Det kongelige Bibliotek i København. I 1980 bevilget Statens humanistiske Forskningsråd midler til å samle inn og registrere opplysninger om dansk materiale og dansk ekspertise innenfor områdene kvinneforskning og kvinne- og kjønnsrollekunnskap. Dette arbeidet utføres nå i regi av KVINFO.

KVINFOs overordnede formål er å bidra til å støtte og koordinere kvinneforskningen i Danmark og skape kontakt mellom kvinneforskere og studenter og mellom kvinneforskere og brukere av kvinneforskningen, f.eks. kvinneorganisasjoner, offentlige råd og utvalg og politiske organisasjoner som har behov for å holde seg orientert om forskningsvirkksomheten innenfor dette området. KVINFO håper å kunne innlede samarbeid med tilsvarende organer i Danmark, i andre nordiske land og på internasjonalt plan.

KVINFOs registrering omfatter i første rekke vitenskapelige arbeider og forskningsprosjekter - og ut over dette trykt materiale som ikke er registrert på annen måte og som kan være nyttig kilde-materiale for kvinneforskere.

Adresse: KVINFO
v/ Nynne Koch
Det Kongelige Bibliotek
Christian Brygge 8,
DK-1219 København K

I tillegg til KVINFOs arbeid bør tre andre initiativ nevnes som har som formål å registrere kvinneverlevant materiale og kvinnelig ekspertise innenfor alle samfunnsområder og fagfelt.

HÅNDBIBLIOTEK FOR KVINDEFORSKNING

Dette er et tverrfaglig håndbibliotek for kvinneforskning ved det humanistiske fakultet. Her vil det i takt med bevilgningene bli registrert relevant kvinneforskningslitteratur. En vil også prøve å skape et aktiv kvinneforskningsmiljø, hvor interesserte kan legge fram sine prosjekter og diskutere faglige spørsmål.

Det vil også bli opprettet et kartotek over utrykt kvinneforskningsmateriale, fortrinnsvis fra Århusområdet, og så vidt mulig fra alle fag og utdanningsinstitusjoner.

Adresse: HÅNDBIBLIOTEK FOR KVINDEFORSKNING
Århus Universitet, Bygn.325, 4.etg.
Nørrebrogade
8000 ÅRHUS C

JETTE DRASTRUP, Roskilde Universitetsbibliotek samler inn opplysninger om oppgaver, rapporter og prosjekter på alle nivåer og fra alle grener innenfor utdanningssektoren. Dette arbeidet blir gjennomført i samarbeid med KVINFO.

Adresse: Jette Drastrup
Roskilde Universitetsbibliotek
Box 258
4000 ROSKILDE

"KVINDEREGISTERET", Dette er en sammenslutning av kvinner fra forskjellige kvinneorganisasjoner som fra 1980 har fått støtte fra Undervisningsministeriet til å registrere kvinnelig ekspertise. Gruppen framhever massemedienes ulike bruk av kvinner og menn; de eksperter/kilder mediene bruker er fremdeles nesten utelukkende menn. "Formålet med at opprette et kvinderegister er at fremme ligestillingen og give kvinden et mere kvindeidentifiseret billede i medierne samt hæve informationsniveauet kvinder imellen".

Adresse: KVINDEREGISTERET
Heilsgade 5, IV.tv.
1734 København K

N.G.

HVEM VIL KNYTTE INTERNASJONALE PSYKOLOG - KONTAKTER?

Sekretariatet for kvinneforskning fikk for noen tid tilbake oversendt et brev fra Diana L. Simpson, redaktør av AWP (Association for Women in Psychology) Newsletter.

Hun etterlyser opplysninger om norske kvinnelige psykologers aktiviteter og interesser. "Any article that you could write about what is happening with women psychologists in your country would be most appreciated".

Hun sier videre at de arbeider for å gi sitt meldingsblad et mer internasjonalt preg, og at de gjerne vil ha kontakt med kvinnelige psykologer i de skandinaviske land for å få ideer til hvordan dette kan gjøres.

Hvis det er noen som kunne tenke seg å skrive noe til AWP Newsletter eller er interessert på annen måte, ber vi dere ta direkte kontakt med:

Diana L. Simpson, Ph.D.
Editor, AWP Newsletter
555 Main St. s.1802
Roosevelt Island
New York, 10044

CENTER FOR
SAMFUNDVIDENSKABELIG
KVINDEFORSKNING
H. C. Andersens Boulevard 38, mezz.
1553 København V.

Vedrørende Center for samfundsvidenskabelig kvindeforskning

En kreds af kvindeforskere indenfor samfundsvidenskaberne har i august 1980 stiftet

Center for samfundsvidenskabelig kvindeforskning

Det er formålet med Centeret at bidrage til at skabe et fagligt miljø omkring den samfundsvidenskabelige kvindeforskning, bl a ved at fremme kontakten mellem kvindeforskere i ind-og udland og lette formidlingen af resultater fra kvindeforskningen samt på længere sigt at fremme integration af kvindeaspekter i den øvrige forskning.

Centeret vil arrangere seminarer og påtænker at udgive arbejdsnotater. Den første seminarrække om teori-og metodeproblemer i kvindeforskningen finder sted fra december 1980 til maj 1981. Nærmere oplysninger kan fås ved skriftlig henvendelse til Centeret på ovenstående adresse. På grund af manglende bevillinger har Centeret endnu ingen telefon, ligesom Centeret iøvrigt mangler en række praktiske faciliteter.

I tilknytning til Centeret vil vi søge at opbygge en materiale-samling. Vi opfordrer derfor til at rapporter, tidsskrifter, stencilsier og lignende vedrørende samfundsvidenskabelig kvindeforskning indsendes til Centeret evt på udvekslingsbasis.

Med venlig hilsen
På Centerets vegne

Else Christensen, Kirsten Hvidtfeldt, Kirsten Jørgensen, Mette Mønsted
og Ruth Nielsen

God
Jul

ØVERSIKT OVER HOVEDOPPGAVER/MAGISTERGRADSAVHANDLINGER MED SPESIELL
VEKT PÅ KVINNESPØRSMÅL. VÅR/HØST 1979. x

Universitetet i Bergen:

SIVERTS, KARI, Sosialantropologi.

VEDLIKEHOLD OG KONTINUITET

En diskusjon av rekruttering til gårdsbruk på Osterøy.

VAAGLAND, JORID, Sosialantropologi

VÅR VIN OG VÅRE PATOIS.

Økonomiske og språklige sider ved avhengighetssituasjonen i
Bas-Languedoc.

SOLHEIM, LIV JOHANNE, Sosiologi

TILFLYTTARKVINNER OG LOKAL TILPASSING

VOLLEBÆK, ELLEN SOFIE AADLAND, Sosiologi

KVINNER OG MISJON

GJØRINGBØ, ELIN, Sosialantropologi

LOKALSAMFUNN OG BEDRIFT.

Om kvinner og arbeidsplasser i et nord-norsk fiskevær.

Universitetet i Oslo:

ASLAUG MIKKELSEN, Sosiologi

Magisteravhandling: KVINNER I OVERGANGSALDEREN

BERIT BACKER, Sosialantropologi

Magisteravhandling: BEHIND THE STONE WALLS. Changing Household
Organization among the Albanians of Yugoslavia.

FÆRDEN, INGRID MERETE, Sosiologi

DET TRE-DELTE ARBEIDSMARKED.

En studie av Oslo-bedrifters rekruttering av ungdom.

GLEFJELL, SIDSEL MURI, Sosiologi

HOLDNINGER TIL LIKESTILLING I DEN NORSKE BEFOLKNING.

En surveyundersøkelse.

SCHIVE, JANNEKE VAN DER ROS, Statsvitenskap

KVINNEREPRESENTASJON I KOMMUNESTYRENE - BARRIERER OG MULIGHETER
En analyse av strukturelle forholds betydning for kvinnene
andel blant kommunestyrerepresentanter.

GULLI, BRITA MERETE, Statsvitenskap

ABORTLOVGIVNINGENS HISTORIE:FRA FØDSELSHJELP TIL SOSIALHJELP
En interesseanalyse med hovedvekt på abortloven av 1960.

Universitetet i Tromsø:

DAHLE, PIENE RANNVEIG. Sosiologi

MELLOM BESKJEFTIGELSE OG PROFESJON

Utvikling av sykegymnastyrket fram til offentlig autorisasjon
(1936).

SETSAAS, RAGNHILD,

YNGRE TENÅRINGER OG PREVENSJON

Rapport fra et forsøk med oppsøkende virksomhet (Vår 1979)

AASETH, KARI METTE

FRA BYGDELAG TIL VILLASTRØK

Betingelser for husholdsetableringer sett i forhold til
fysisk planlegging

Universitetet i Trondheim:

OSMUNDSEN, MOXNES KARI.Sosiologi

EKTEKSAPET

Om ekteskapsproblemer og skilsmisseårsaker(Høst 1979).

KVANDE,ELIN,Sosiologi

HEIMEARBEID - EIN BLINDVEG FOR KVINNERS YRKESDELTAING
(Høst 1979)

SÆTNAN, ANN ADEL RUDINOW,

SELBUBONDEN - SMÅBORGER, SMÅBRUKER OG RESERVEARBEIDER
(Vår 1979)

- x Det er sikkert mange andre hovedoppgaver og magistergradsavhandlinger registrert i 1979 som tar opp spørsmål av betydning for kvinner. Så lenge vi bare har titler å holde oss til, er det vanskelig å foreta en skikkelig vurdering. Vi vil derfor oppfordre alle som har levert kvinneverlevante oppgaver i løpet av 1979 og som ønsker å få disse registrert i "Nytt om kvinneforskning" om å ta kontakt med sekretariatet om dette.

OVERSIKT OVER FINANSIERINGSKILDER. - SAMFUNNSVITENSKAP

	<u>Søknadsfrist</u>
Rådet for samfunnsvitenskapelig forskning, NAVF	15. mai
Rådet for forskning for samfunnsplanlegging, NAVF (søknader kan også behandles utenom formelle frister)	15. mai
Forbruker- og administrasjonsdepartementet, Familie- og likestillingsavdelingen	15. september
Justisdepartementet	15. mai
Kirke- og undervisningsdepartementet (nye søknader)	15. september
Kommunal- og arbeidsdepartementet, arbeidsavd.	15. september
Kommunal- og arbeidsdepartementet, arbeidsmiljøavd.	1. september
Sosialdepartementet	1. oktober
NORAD	1. juli
Rådet for anvendt presseforskning	1. oktober
Utvalget for rustningskontroll og nedrustning	15. januar
Arbeidsgiverforeningen	31. august
Nordisk kulturfond (Nordisk Råd)	Ingen fast
Lederopplæringsrådet i Norge	5. februar
Norsk produktivitetsinstitutt (NPI)	4 ganger i året
Nansenfondet	15. november
Nordiska samarbetskommittén för internationel politik, inkl. konflikt- och fredsforskning	1. mars, og 1. oktober
Nordiska Afrikainstitutet, Uppsala	15. mai, og 15. november
Centralinstitut for Nordisk Asienforskning (CINA), København	15. desember
Forskjellige fonds ved universitetene. Annonseres i universitetenes informasjonsblader/bulletiner.	

	<u>Søknadsfrist</u>
Nordisk forskerstipend/Nordiske forskersymposier	1. februar og
(Nordiske forskerkurser)	1. oktober
Nordisk samarbeidsnemnd for samfunnsforskning	
(NOS-S), NAVF	1. februar
Kontaktutvalget mellom NRK og samfunnsforskning	15. oktober

PUBLIKASJONER INNKOMMET TIL REDAKSJONEN

Bøker, hovedoppgaver

BEBE REYBEKIEL/INGA-LISA SANGREGORIO,

"Våga leve uten droger". En studie om kvinner og missbruk.

ANNE-MARIT GOTAAS, BRITA GULLI, KARI MELBY OG AINA SCHIØTZ,

"Det kriminelle kjønn". Om barnefødsel i dølgsmål, abort og prostitusjon. Bidrag til norsk kvinnehistorie.

BENTE PUNTERVOLD BØ, "Fremmedarbeidernes boligsituasjon i Norge".

KNUD KNUDSEN, "Ulikhet i grunnskolen".

NATALIE ROGOFF RAMSØY, "Sosial mobilitet i Norge. Et oppdrag for Levekårsundersøkelsen

RANNEVEIG DAHLE PIENE, "Mellom beskjeftigelse og profesjon",
Utvikling av sykegymnastykket fram til
offentlig autorisasjon (1936).
Hovedoppgave, Inst. for samfunnsvitenskap,
Univ. i Tromsø, 1979.

LIV SOLHEIM, "Tilflyttarkvinner og lokal tilpassing. Ei sosial-
politisk gransking av ei gruppe kvinner sine leve-
kår. Hovudfagsoppgåve i sosiologi. Inst. for sosio-
logi og samfunnsvitenskapelige fag. Univ. i Bergen,
1979.

Rapporter, prosjektnotater, artikler og oversikter

MAUD EDWARDS, Forskningsrapport 1980:2, "Kvinnorepresentation
och kvinnomakt. Stockholms Universitet

LONE NORDSKOV NIELSEN, Kvinder og uddannelse, Specialoppgave
ved Inst. for Statskundskap, 1980

NAVFs gruppe for helsetjenesteforskning, Liv Wergeland Sørbye
Omsorg for døende og deres pårørende, - en retrospektiv analyse
ved to sykehus, Rapport nr.1 1980.

HUR JÄMSTÄLDA ÄR VI?, Rapport 20, Levnadsförhållanden 1975/77.

INSTITUTT FOR SOSIOLOGI, Årdalsprosjekt, rapp.nr.6, Kvinnene
sin arbeidssituasjon, Av Synnøve Åga, Univ. i Oslo.

LIGESTILLINGSRÅDET, Arbejdspapir nr.2, Dagforanstaltninger for
børn - en forudsætning for ligestilling.

LIGESTILLINGSRÅDET, Arbejdspapir nr.3, Kvinderepræsentationen
i offentlige udvalg.

ARBEJDSNOTAT 13, Birgitte Liebach, Lavindkomstproblemer blandt
kvindelige servicearbejdere, 1980.

ISF, Ska' det være likestilling, så ska' det være. Om kvinners
integrasjon i tradisjonelt mannsarbeid i industrien.
Synnøve Åga, rapport 3/1980.

NAV, RFSP, Forslag til et forskningsprogram, Arbeid i 80-åra,
Strukturendring - sysselsetting - fordeling

- INSTITUTT FOR SAMFUNNSVITENSKAP, Om å regulere samvær. Av Inger Haugen, Univ. i Tromsø og Lisbeth Høltedahl, Univ. i Oslo.
- INAS, Notat 80:2, A Decade of Transition - Changes in the Labour Force Participation and Family Adjustment of Norwegian Women in the Seventies. Av Kirsten Bjørn og Kari Skrede.
- INAS, Notat 80:4, Gifte kvinders tilknytning til arbeidsmarkedet. Konsekvenser av yrkeserfaring over livsløpet. Av Annemette Sørensen.
- HISTORISK FILOSOFISK FAK., Likestillingsperspektiv på innhold og undervisning i en del fag ved det Historisk-filosofisk fakultet, rapport fra en undervisningskonferanse.
- KVINNOHISTORISKE SAMLINGARNA, Ny litteratur om kvinner, en bibliografi. 1980:3.
- UNESCO, International symposium on Trends in social science research on Children.
- UNESCO, Report Chr.1, Trends in Child Development and Mental Health in Africa.
- UNESCO, Report Chr.2, American Research on the Development of Children in their Environment.
- UNESCO, Report Chr.3, Trends in Social Science Research on Children.
- UNESCO, Report Chr.4, Cognitive Processes in Children: Consideration for a Cross-National Perspective
- UNESCO, Report Chr.5, Changing Patterns of Child Rearing Practices
- UNESCO, Report Chr.6, Assimilation of Social Experience as the Basis of the Psychological Development of the Child.
- UNESCO, Report Chr.7, This beautiful Land and Its Deprived Inhabitant (Nutritional Aspect of Child Development in India).
- UNESCO, Report Chr.8, The Social Ecology of Children's Worlds
- UNESCO, Report Chr.9, Trends in Social Science Research on Children in Poland
- UNESCO, Report Chr.10, Certains aspects culturels et sociaux de l'enfant dans quelques pays arabes.
- UNESCO, Report Chr.11, Culture, Personality Development and Mental Health in the Americas
- UNESCO, Report Chr.12, Social Science Research on Children in Mexico and Hispanic America
- UNESCO, Report Chr.13, Status of Research Relating to Children.
- NKN'S U-LANDSINFORMASJON, Etter København - hva nå?, Rapport fra Fevik-seminar september 1980.
- NKN'S U-LANDSINFORMASJON, Verdens kvinner, Rapport fra NKNs u-landsinformasjons reise til INDIA.

NKN'S U-LANDSINFORMASJON, Verdens kvinner i København, Rapport
fra FN-konferansen & Forum i juli 1980.

Tidsskrifter

HISTORISK TIDSKRIFT, 3/1980

KJERRINGRÅD, 3/1980, Kvinner i eller ut av industrien?

KVINNOVETENSKAPLIG TIDSKRIFT, 2/1980.

KVINNOVETENSKAPLIG TIDSKRIFT, 3/1980.

SIGNS, Vol.5, No.4, Women - Sex and Sexuality

WIN NEWS, Vol.6, No.3/1980.

WOMENS STUDIES INTERNATIONAL QUARTERLY, Vol.3, No.2/3-1980.

WOMENS STUDIES INTERNATIONAL QUARTERLY, Vol.3, No.4-1980.

WOMENS RESEARCH AND RESOURCES CENTRE NEWSLETTER, NO.6,1980.

MILJØ-MAGASINET, Nr. 3/1980.

NAVFs sekretariat for kvinneforskning
Munthesgt. 29, OSLO 2, Tlf: 02/56 52 90

SEMINAR I PROSJEKT- OG SØKNADSUTFORMING

NAVFs sekretariat for kvinneforskning har i 1978, 1979 og 1980 holdt dags-seminarer i prosjekt- og søknadsutforming. Sekretariatet er forberedt på å holde et tilsvarende møte i løpet av februar 1981, dersom det fremdeles er interesse for et slikt tiltak. Seminaret er i første rekke beregnet på kvinneforskere innenfor de samfunnsvitenskapelige fagene som planlegger å søke NAVF eller departementene om forskningsmidler i 1981.

Dersom du er interessert i å delta på et seminar om prosjekt- og søknadsutforming, ber vi deg fylle ut skjemaet og sendt det inn til sekretariatet så snart som mulig, og senes innen 12.4.1981.

Navn:.....

Institusjon:.....

Adresse:.....

Privat adresse:.....

Jeg er interessert i å delta på en-dagsseminar om prosjekt- og søknadsutforming i februar 1981 ☐

Jeg planlegger å søke forskningsmidler i 1981

☐ NAVF

☐ Departementsmidler

Forskningsprosjekt for tida:.....

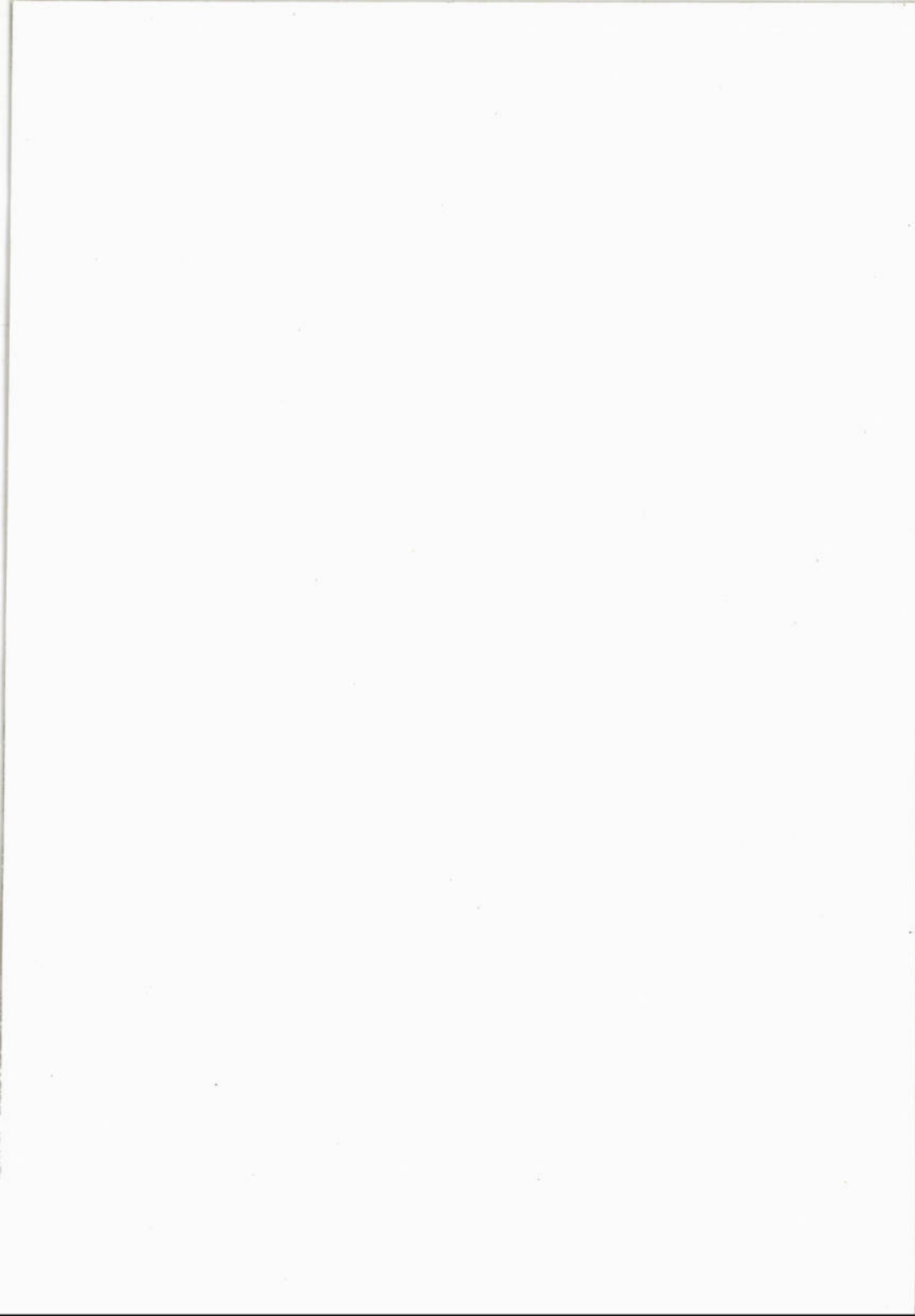
.....

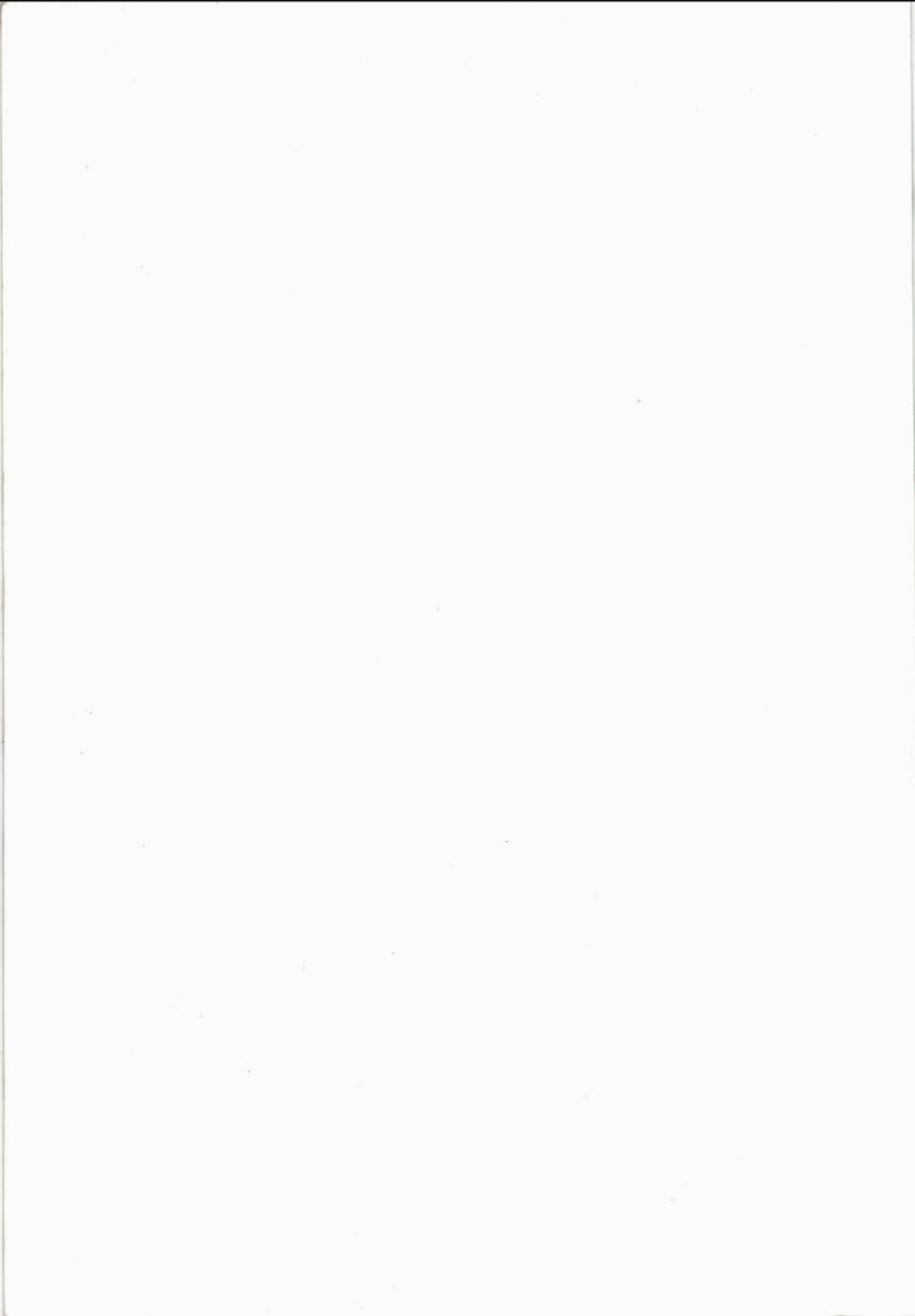
.....

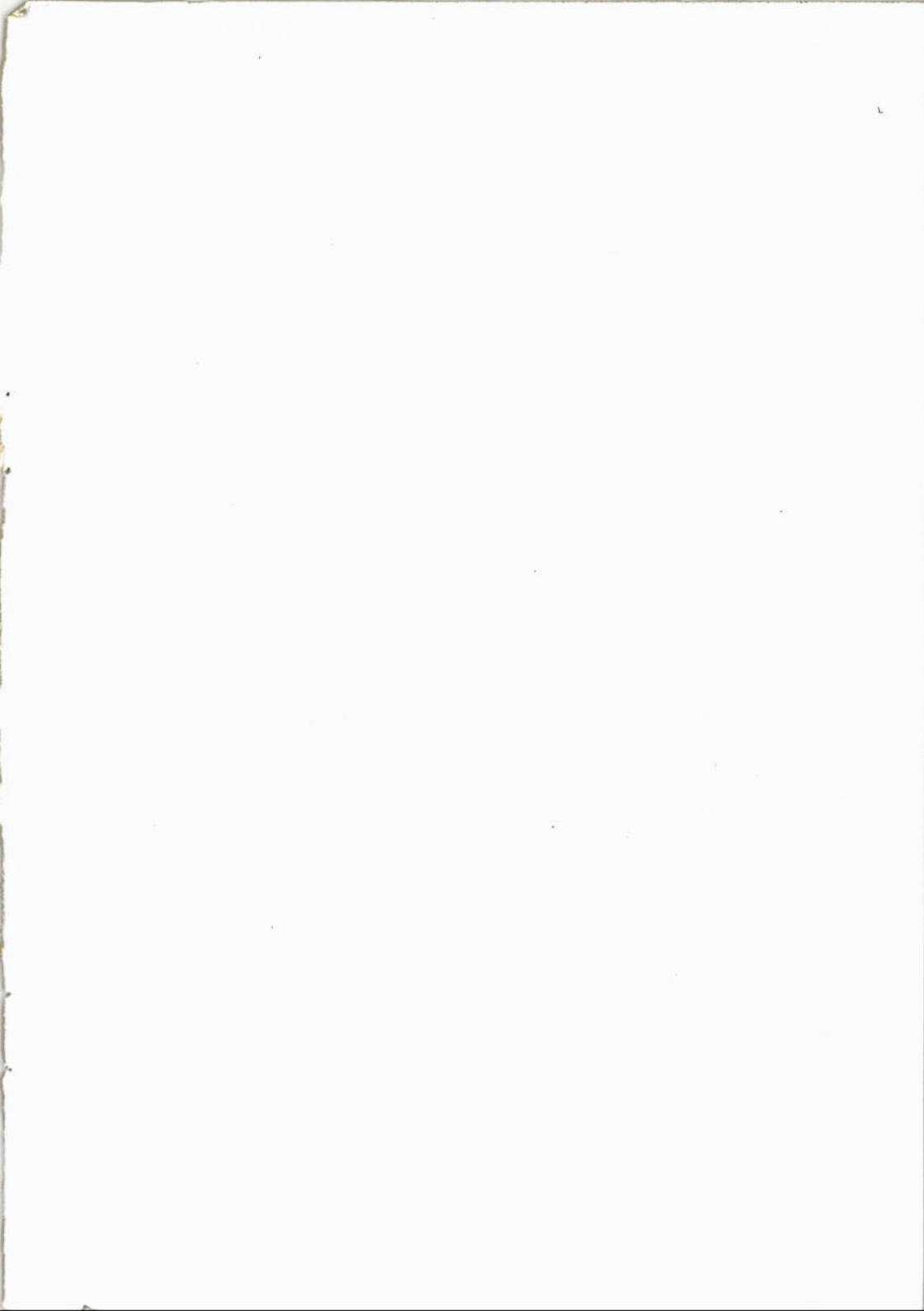
.....

Evnt. forslag til navn på ønsket veileder:.....

.....

SØNDRE NORDLAND
FYLKESBIBLIOTEK
8600 MO I RANA

Returadresse:

NAVFs sekretariat for
kvinneforskning
Munthesgt. 29, Oslo 2

HITTIL UTKOMMET

Arbeidsnotat nr. 1/77: Samfunnsforskning om kvinner. Rapport fra en konferanse. Ved Nina Gornitzka og Edle Ravndal.
"utsolgt"

Arbeidsnotat nr. 2/77: NAVFs Center for Research on Women.
By Helga Hernes. "utsolgt"

Arbeidsnotat nr. 3/77: Data om kvinner. Ved Kirsten Voje.
"utsolgt"

Arbeidsnotat nr. 4/77: Kjønnssroller og utdanning. Rapport fra et symposium. Ved Nina Gornitzka. Familiepolitikk.
Rapport fra en konferanse. Ved Hildur Ve.

Arbeidsnotat nr. 5/77: Kvinners omsorgsarbeid i den ulønnete produksjon. Ved Kari Wærness. "utsolgt"

Arbeidsnotat nr. 6/78: Fellesskap, samhold, distanse og konflikt mellom kvinner. Et veiledningsprosjekt. Ved Harriet Holter
Arbeidsnotat nr. 1/78 fra veiledningsprosjektet. "utsolgt"!

Arbeidsnotat nr. 7/78: Kvinners plass i Levekårsundersøkelsen.
Ved Ingeborg Astrid Kleppe.

Arbeidsnotat nr. 1/79: Kvinners levekår. En seminarrapport.

Arbeidsnotat nr. 2/79: Heimearbeidere i streik. Ved Merete Lie.
Kvinner, interesseforvaltning og lokalsamfunn. Kvinner og menn i arbeidskonflikt. Ved Siri Gerrard. Arbeidsnotat nr. 1/79 fra veiledningsprosjektet.

Arbeidsnotat nr. 3/79: Oversikt over samfunnsvitenskapelig forskning om kvinner. Ved Marianne Noodt. "utsolgt"

Arbeidsnotat nr. 4/79: Kvinnefellesskap og kvinneinteresser. Ved Siri Gerrard, Aud Grandaunet, Marit Hoel og Merete Lie.
Arbeidsnotat nr. 2/79 fra Veiledningsprosjektet.

Arbeidsnotat nr. 5/79: Lønnet og ulønnet omsorg. En seminarrapport

Arbeidsnotat nr. 1/80: Kvinneforskningssekretariatets fremtid. En utredning fra styret for NAVFs sekretariat for kvinneforskning.

Arbeidsnotat nr. 2/80: Teori- og metode i kvinneforskningen.
En seminarrapport. (kommer november/desember).